

ISITMA SİSTEMLERİ

HAZIRLAYAN

Öğr. Gör. Erdoğan ŞİMŞEK

2013

ÖNSÖZ

Bu ders notu, Isıtma eğitimi veren teknik okullar ile MEB-YÖK ,projesi Isıtma Sistemleri dersi müfredat programında bulunan konulara paralel olarak hazırlanmıştır.

Isıtma Sistemleri dersi, öğrencilerimizin ısıtma ile ilgili konularında yeterli bilgiye ulaşmasını sağlayan bir ders niteliğindedir. Bu ders notu, öğrencilerimizin kendi kendilerine çalışabilmeleri ve konuyu daha iyi anlayabilmeleri açısından iyi bir kaynaktır.

Erdoğan ŞİMŞEK

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	III
1. ISI KAYNAKLARI	2
1.1.Yakıt nedir?	2
1.2.Yakıtlar	2
1.3. Hava	3
1.4. Çeşitli Elementlerin Yanması	3
1.5. Elementer Analizi Belli Olan Bir Yakıt İçin Yeterli Hava İhtiyacı	4
1.6. Yakıtların Isıl Değeri	5
1.6.1. Üst Isıl Değeri	5
1.6.2. Alt Isıl Değeri	5
1.7. Fazla Veya Eksik Hava İle Yanma	6
1.8. Baca Gazı	7
1.8.1. Yanma Sonucu 1 Kg Yakıttan Çıkan Baca Gazı	7
2. ISI POMPASI	8
2.1. Isı Pompası (Heat Pump) Nedir? Nasıl Uygulanır?	10
2.1.2. Havadan-Havaya Isı Pompası	11
2.1.3. Havadan-Suya Isı Pompası	12
2.1.4. Sudan-Suya Isı Pompası	13
2.1.5. Havadan-Toprağa Isı Pompası	14
2.1.6. Sudan-Havaya Isı Pompası	15
2.2. Soba	15
2.2.1. Katı Yakıt Sobaları	15
2.2.2. Sıvı Yakıtlı Sobalar	15
2.2.3. Gaz Yakıtlı Sobalar	16
2.3. Elektrikli Isıtıcılar	17
2.3.1. Elektrik sobalarının Tanınması ve Çalışma Prensipleri	17
2.3.2. Isıtıcı Aygıtlarda Kullanılan Direnç Teli ve Hesaplanması	17
3. MERKEZİ ISITMA SİSTEMLERİ	20
3.1. Isıtma Sistemleri	20
3.1.1. Sıcak Sulu Isıtma	20
3.1.2. Kızgın Sulu Isıtma	20
3.1.3. Buharla Isıtma	21
3.1.4. Sıcak Hava İle Isıtma	21
3.1.5. Bölgesel Isıtma	21

3.2. Kat Kaloriferi Sistemleri	22
3.2.1. Kat Kaloriferi Sistem Örnekleri	22
3.3. Kombi	24
3.4. Sıcak Sulu Kalorifer Tesisatı Sistemleri	25
3.4.1. Alttan dağıtmalı alttan toplamalı ısıtma sistemi	25
3.4.2. Üstten Dağıtmalı Alttan Toplamalı Isıtma Sistemi	26
3.4.3. Üstten Dağıtmalı Üstten Toplamalı Isıtma Sistemi	27
3.5. Kızgın Sulu Isıtma Sistemleri	27
3.6. Buharla Isıtma Sistemleri	27
3.7. Sıcak Havalı Isıtma Sistemleri	28
4. ISI KAYBI HESABI	32
4.1. Isı Kaybı Hesabı	32
4.1.1. Isı Kaybı Hesabının Yapılışı	32
4.2. Isı Kaybı Hesabında Çizelge Kullanımı	35
4.2.1. Isı Kaybı Hesabı Çizelgesinin Doldurulması	35
4.3.Yapı Bileşenleri	36
4.4. Hava Sızıntısı (Enfiltrason) İçin Isı Gereksinimi	56
5. ISI KAYBININ HESAPLANMASI	62
5.1. Isı Kaybı Hesap Örneği	62
5.2. Isı Kaybı Hesabı Çizelgesinin Doldurulması	65
5.3 Hava Sızıntısı İçin Gerekli Isı Gereksinimi(Q_s)	68
6. ISITICILARIN BELİRLENMESİ VE YERLEŞTİRİLMESİ	74
6.1. Radyatör Ve Donanım Seçimi Çizelgesinin Doldurulması	75
6. 2. Radyatör Seçiminin Yapılması	76
6.3. Radyatörlerin Yerleştirilmesi	77
7. KAZANLAR	82
7.1. Kazanlar, Kazan Dairesi ve Kazan Seçimi	82
7.1.1. Kazanların Sınıflandırılması	82
7.1.2. Kazan Dairesinin Yerleştirilmesi	83
7.2. Kazan Kapasitesi Ve Isıtma Yüzeyi Hesabı	84
7.3. Kazan Seçimi İçin Örnek	85
7.4. Genleşme Depoları ve Güvenlik Boruları	86
7.4.1. Açık Tip Genleşme Depoları	86
7.4.2. Kapalı Tip Genleşme Depoları	90
7.4.3. Kapalı Genleşme Depolarının Faydaları	91
7.4.4. Kapalı Genleşme Deposu Seçimi İçin Örnek	93
7.4.5. Kapalı Genleşme Depolarının Özellikleri	95

8. BORU ÇAPI HESABI	98
8.1. Sıcak Sulu Isıtma Sistemlerinde Boru aplarının Belirlenmesi Ve Pompa Seçimi	98
8.2. Hesap Yöntemi	100
8.3. Dolaşım Pompası Hesabı	105
8.4. Dolaşım Pompasının Debisi (Vp)	106
8.5. Boru apı Hesabı İçin Örnek	107
8.6. Sirkülasyon Pompası Seçimi	114
9. YILLIK YAKIT MİKTARI VE YAKIT DEPOSUNUN HESAPLANMASI	118
9.1. Yıllık Yakıt Sarfıyatı	118
9.2. Sıvı Yakıt Deposu Hesabı	118
9.3. Yakıt Deposu Serpantini	119
9.4. Yakıt Deposu Seçimi İçin Örnek	120
9.5. Bacalar	120
9.5.1. Baca Seçiminde Diyagram Kullanımına Örnekler	121
9.5.2. Türk Standartlarına Göre Kazan Dairesinde Bacalarla İlgili Uyulması Gereken Kurallar	125
9.5.3. Bacalarda Meydana Gelen Sorunlar	124
9.6. Brülörler	125
10. DÖŞEMEDEN ISITMA SİSTEMLERİ HESABI	130
10.1 Döşemden Isıtma Sisteminde Kabuller	130
10.2. Sistemin alışma Tarzı	130
10.3. Döşemeden Isıtmanın Kullanım Alanları	131
10.4. Döşemeden Olan Isı Yayımı	131
10.5. Boru Sıcaklığının Belirlenmesi	133
10.6. Borular Arasındaki Boşluğun Etkisi	134
10.7. Kanat Verimi Değerinden Boru Dış Yüzey Sıcaklığı	135
10.8. Su Sıcaklığının Belirlenmesi	136
10.9. Borularda Dolaşacak Su Debisi	137
10.10. Basınç Kayıplarının Bulunması	137
10.11. EKLER	143
11. ISITMA SİSTEMLERİNİN BAKIM VE ONARIMI	148
11.1. Günlük Bakım	148
11.2. Haftalık Bakım	148
11.3. Aylık Bakım	149
11.4. Yıllık Bakım (Genel)	149
11.4.1. Vanalar	149
11.4.2. Isı Değıştirgeleri Bakımı	150

11.4.3. İşletme Ve Bakım	150
11.4.4. Akaryakıtlı Kuruluşlarda	150
11.4.5. Buhar Kuruluşlarında	150
11.5. Kazan Borularının Bakımı ve Su İle Yıkanması	150
11.6. Sıvı Yakıt Yakıcısı (Brülör) Bakımı	150
11.6.1. (1–15) Günlük Düzenli Brülör Bakımı	150
11.6.2. (2-5) Haftalık Genel Yakıt-Yakma Sistemi Bakımı	151
11.7. Diğer Bakım Ve Onarımlar	151
11.7.1. Boruların Denetimi Ve Bakımı	151
11.8. Isı Üretim Merkezi (Kazanlar) Personelinin Görevi Sırasında Uyması Gereken Kurallar	152
12. ISITMA SİSTEMLERİNDE OTOMATİK KONTROL VE DONANIMLAR	155
12.1. Isıtma Tesislerinde Kullanılan Otomatik Kontrol Sistemleri	156
12.1.1. Kazan Kontrolü	156
12.1.2. Isıtıcı Kontrolü	156
12.1.3. Sistem Kontrolü	158
12.1.4. Bölge (Zon) Kontrolü	160
12.2. Kazan Donanımları	160
12.3. Otomatik Kilitleme Sistem Elemanları	169
12.4. Vanalar	173
12.5. Denge Deposu	173
12.6. Buhar Kapanları (Kondenstoplar)	174
12.7. Çekvalfler	174
12.8. Brülör beyni	175
12.9. Buhar Kazanı Elektrik Devre Şeması Faz Takibi	175
12.10. Sıcak Su Kazan Donanımları	176
12.11. Kızgın Su Donanımları	177
12.12. Buhar Kazan Donanımları	177
KAYNAKLAR	178

BÖLÜM

1

ISI KAYNAKLARI, ISIL DEĞER VE YANMA

AMAÇ

Isı kaynaklarını ve özelliklerini tanıyabilme, farklı ısıtma yöntemlerini karşılaştırabilme, yakacıklara ait alt ve üst ısı değerlerini tablolardan okuyabilme ve yanma işlemini temel bağlantılar yardımıyla açıklayabilme.

1. ISI KAYNAKLARI

1.1. Yakıt nedir?

Yanma olayı, yanabilen maddelerin oksijenle birleşmesi olarak tanımlanabilir. Bu kimyasal reaksiyon sonunda elde edilen ısıya yanma ısı denir. Yanma için gerekli oksijen havadan temin edilir. Yakıt olarak her türlü kömür, petrol bileşikleri ve doğal gaz kullanılabilir. Bu yakıtlar, yeraltında bulunan fosil yakıtlar olup bileşimlerindeki karbon ve hidrojen miktarı oldukça fazladır. Isıtma sistemlerinde yukarıdaki yakıt türlerinin hepsi kullanılabilir. Bu nedenle ısıtma konuları ile uğraşanların yanmanın kimyasal kurallarını bilmesi zorunludur.

Yanma olayı iki yönden ele alınmalıdır.

- 1) Yanma olayı sırasında yakıtın en verimli bir şekilde yakılması için gerekli şartların sağlanması,
- 2) Yanmadan elde edilen ısı enerjisinden maksimum düzeyde yararlanma imkânlarının tespiti edilmelidir.

1.2. Yakıtlar

Yakıtlar, yanıcı madde olarak karbon, hidrojen ve az miktarda kükürt ihtiva ederler. Bazı yakıtların bünyesinde oksijen, su, azot ve yanıcı olmayan mineraller de bulunabilir. Yakıtlar, katı, sıvı ve gaz halindedirler. Kömür en önemli katı yakıtlardan birisi olup konutlarda ve sanayide ısı enerjisi elde etmek amacıyla yaygın şekilde kullanılmaktadır. Çizelge 1'de kuru yakıtın kütleli bileşim yüzdesi ve ısı değerleri verilmiştir.

Çizelge 1. Kömür Tiplerine Ait Ortalama Elemanter Bileşim Yüzdeleri

Kömür cinsi	% Nem	% C	% H ₂	% O ₂	% N ₂	% Kül	kal/kg Isıl değer
Antrasit	1	90.2	3.0	2.3	1.5	3.0	8100
Taşkömürü	2	81.9	4.9	6.0	2.3	4.9	6000
Linyit	15	56.5	5.7	31.9	1.6	4.3	4500
Turba	20	43.7	6.4	44.4	1.5	4.0	3500

Sıvı yakıtlar hidrokarbonlardan meydana gelirler. Petrol rafinerilerinde elde edilen sıvı yakıtlar farklı bileşenlerin karışımıdır. Kaynama noktaları yakın olanlar bir arada damıtılarak özel isimler alırlar. Değişik bileşiklerden oluştuklarından bileşimleri sabit değildir. Ancak, endüstrinin çeşitli alanlarında kullanılan bazı petrol yakıtları için genel bir elemanter bileşim vermek mümkündür. Çizelge 2'de bilinen belli başlı sıvı yakıtlar için elemanter bileşim yüzdeleri verilmiştir.

Çizelge 2. Sıvı Yakıtların Elemanter Bileşim Yüzdeleri

Yakıtın cinsi	%C	% H ₂	% S	% Kül	Alt ısı değeri (kal/kg)
100 oktanlı benzin	85.1	14.9	0.01	—	10500
Normal benzin	85.5	14.4	0.1	—	10400
Gaz yağı	86.3	13.6	0.1	—	10300
Mazot	86.3	12.8	0.9	—	9900
Hafif Fuel oil	86.2	12.4	1.4	—	9900
Ağır Fuel oil	86.1	11.8	2.1	—	9900
Çok ağır Fuel oil	88.3	9.5	1.2	—	9900

Gaz yakıtlar üç grupta toplanabilir. En önemlisi doğal gazdır. Doğal gazlar başlıca metan (CH₄) ihtiva eder. Karbonlaştırma tesislerinden, kömür ve kok gaz üretim fırınlarından, petrolden, yüksek fırından, insan ve hayvan dışkılarının bakteriler tarafından ayrıştırılmasından çeşitli gaz yakıtlar elde edilmektedir. Gaz yakıtlarla ilgili değerler Çizelge 3’ de verilmiştir.

Çizelge 3. Gaz Yakıtlara İlişkin Hacimsel Bileşim Yüzdeleri

Yakıtın cinsi	% H ₂	% CO	% CH ₄	% C ₂ H ₄	% C ₂ H ₆	% CO ₂	% N ₂	kal/kg Isıl değer
Hava gazı	53.6	9.4	25.0	3.00	—	3.0	6.0	4300
Doğal gaz	—	1.0	93.0	—	3.0	—	3.0	7800
Yüksek fırın								
Baca gazı	2.0	27.0	—	—	—	11.0	60.0	800

1.3. Hava

Yanma için gerekli oksijen havadan sağlanır. Hava, oksijenlerden başka önemli miktarda azot ve az miktarda asal gazları da ihtiva eder.

Yanma işlemine yalnız oksijen girer. Diğer gazlar hiçbir kimyasal reaksiyona girmeden baca gazına geçer. Hava içinde yanma reaksiyonuna girmeyen gazların yavaşlatıcı etkisi vardır. Bunlar alev sıcaklığını düşürür ve ısının bacadan atılmasına neden olur. Yanma olayında bizi sadece hava içindeki oksijen ilgilendirir. Diğer gazlar olaya katılmadıklarından hepsi azot kabul edilebilir. Bu nedenle havanın hacimsel ve kütleli bileşiminde yalnız oksijen ve azot göz önüne alınır. Havanın kütleli ve hacimsel bileşimi Çizelge 4’de verilmiştir.

Çizelge 4. Havanın Hacimsel Ve Kütleli Bileşimi

Hava	%Oksijen	%Azot
Hacimsel bileşim	21	79
Kütleli bileşim	23.2	76.8

Yanabilen başlıca elementlerin atom ağırlıkları çizelge 5’ de verilmiştir.

Çizelge 5. Yanabilen Elementlerle İlgili Değerler.

Elementin ismi	Simgesi	Atom ağırlığı
Hidrojen	H	1.008
Karbon	C	12.010
Kükürt	S	32.060
Oksijen	O	16.000

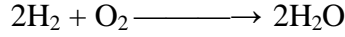
1.4. Çeşitli Elementlerin Yanması

Uygun oranlarda karıştırılmış hava ve yakıt yanma odasına gönderilir. Yanma odasında yanma oluştuktan sonra meydana gelen gazlar (baca gazı olarak) dışarı atılır.

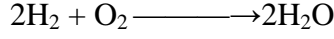
Yanmaya katılan her bir atom veya molekül değişik oranlarda oksijenle birleşir. Bundan dolayı her yakıt için gerekli hava ihtiyacı farklıdır. Herhangi bir yakıt için gerekli hava ihtiyacının hesaplanabilmesi için yanabilen her elementin yanma reaksiyonunu incelemek gerekir.

Hidrojenin Yanması:

2 molekül hidrojen 1 molekül oksijenle birleşerek 2 molekül su oluşturur.

Olay sırasında oluşan suyun buhar veya su şeklinde olması baca gazının sıcaklığına bağlıdır. Baca gazları yeteri derecede soğutulursa buhar yoğunlaşarak su meydana gelir. Bundan dolayı baca gazlarının kazan içinde soğutulması sakıncalıdır. Korozyon oluşumuna neden olup kazan ömrünü kısaltır. Ayrıca, baca gazı çıkış sıcaklığı 200 °C altına düşerse çevreye asit yağmuru başlar. Denklemi tekrar yazarsak;

Atom ağırlıklarını yazılırsa;

$$2 \times 2 + 32 = 36$$

4 atom gram hidrojen + 32 atom gram oksijen = 36 atom gram su

Ya da 4 kg hidrojen + 32 kg oksijen = 36 kg su

1 kg hidrojen için ise;

1 kg hidrojen + 8 kg oksijen = 9 kg su Demek ki 1 kg hidrojenin yanması için 8 kg oksijene ihtiyaç vardır. Hacimsel olarak yazılırsa;

1 kg hidrojen için $8/1.428 = 5.60 \text{ m}^3$ oksijen gereklidir.

Not: Oksijenin özgül ağırlığı 1.428 kg/m^3 dür.

1.5. Elemanter Analizi Belli Olan Bir Yakıt İçin Yeterli Hava İhtiyacı

1 kg yakıt için kaç kg ya da m^3 hava gerekli olduğu kullanılan yakıtın birleşimine bağlıdır. Yakıtlar için gerekli oksijen ihtiyacı ve bu oksijenin alınması için gerekli hava hacimsel olarak hesaplanacaktır.

Herhangi bir yakıt için önce minimum oksijen miktarını bulmak gerekir. Bileşiminde karbon, hidrojen ve kükürt bulunan bir yakıt için minimum oksijen miktarı (O_{\min});

$$O_{\min} = 1.866 C + 5.60\text{H}_2 + 0.70 S \quad (\text{m}^3/\text{kg yakıt})$$

Bu oksijen miktarını alabileceğimiz teorik hava ihtiyacı ise;

$$H_{te} = O_{\min} \times 4.76 \quad (\text{m}^3/\text{kg yakıt})$$

Yanmadaki çeşitli kayıplar göz önünde bulundurulursa yukarıda bulunan (H_{te}) miktarı yeterli olmayacaktır. Tam yanmanın sağlanması için teorik hava ihtiyacının (1.2-1.5) arasında bir katsayı ile çarpılması gerekir. Bulunan değere gerçek hava ihtiyacı denir.

$$H_{GER} = (1.2-1.5) \times H_{te} \quad (\text{m}^3/\text{kg yakıt}) \text{ dir.}$$

Örnek problem 1. Çizelge 2’de verilen hafif fuel oil’den saatte 15 kg yakan bir ısıtma tesisinde yanmanın tam olabilmesi için gerekli hava miktarını hesaplayınız.

Çözüm:

Adı geçen yakıtın kimyasal analizi:

Önce bu yakıt için minimum oksijen miktarını bulmak gerekir.

$$O_{\min} = 1.866 C + 5.60 \text{H}_2 + 0.70 S \quad (\text{m}^3/\text{kg- yakıt})$$

Yakıtın cinsi	% C	% H ₂	% S	% Kül	Alt ısı değeri (kal/kg)
Hafif Fuel oil	86.2	12.4	1.4	—	9900

$$O_{\min} = 1.866 \times 0.862 + 5.60 \times 0.124 + 0.70 \times 0.014$$

$$O_{\min} = 1.608 + 0.694 + 0.009$$

$$O_{\min} = 2.311 \text{ m}^3/\text{kg- yakıt}$$

Teorik hava ihtiyacı ise;

$$H_{te}=4.76 \times O_{min} = 4.76 \times 2.311 = 11.004 \text{ m}^3 / \text{kg- yakıt}$$

Hava fazlalık katsayısı; 1.3 alınırsa gerçek hava ihtiyacı:

$$H_{GER}=1.3 \times H_{te} = 1.3 \times 11.004 = 14.305 \text{ m}^3/\text{kg- yakıt}$$

15 kg yakıt için gerekli hava miktarı ise:

$$H_{GER}=15 \times 14.305 = 214.581 \text{ m}^3 \text{ hava}$$

Örnek problem 2 Bir jeneratör gazının hacimsel bileşimi;

H₂: %14 , CH₄: %2 , CO: %22 , CO₂: %5 , O₂: %2 , N₂: %55 olduğuna göre bu gazın 1m³ ünün yanması için gerekli hava ihtiyacını bulunuz.

Çözüm:

Yanıcı maddeler, H₂ , CH₄ ve CO'dir. 1 kg hidrojenin yanması için gerekli oksijen miktarını daha önce hesaplamıştık. Bu değer 5.60 m³ oksijendir. 1 kg hidrojen 1/0.0898=11.135 m³ dür. (0 °C ve atmosfer şartlarında 1 litre hidrojen 0,0898 gr kütlede dir.)

1 kg = 11.135 m³ hidrojen için 5.60 m³ oksijen gerekli ise, 1 m³ hidrojen için **5.60 / 11.135 = 0.50 m³** oksijen gerekir.

Metan(CH₄) için gerekli oksijen 1 m³ için daha önce 2 m³ oksijen hesaplanmıştı. Karbon monoksitin 1 m³ için ise 0.5 m³ oksijen gereklidir.

Minimum oksijen miktarı;

$$O_{min}=0.50 \times H_2 + 2.00 \times CH_4 + 0.50 \times CO$$

$$O_{min}=0.50 \times 0.14 + 2.00 \times 0.02 + 0.50 \times 0.22$$

$$O_{min}=0.07 + 0.04 + 0.11$$

$$O_{min}=0.22 \text{ m}^3 / \text{kg- yakıt}$$

$$H_{te}= 4.76 \times O_{min}= 4.76 \times 0.22$$

$$H_{te}=1.047 \text{ m}^3 \text{hava} / \text{kg yakıt}$$

$$H_{GER}=1.2 \times 1.047 = 1.256$$

$$H_{GER}=1.256 \text{ m}^3 \text{hava/ kg yakıt eder.}$$

****1.6. Yakıtların Isıl Değeri

Herhangi bir yakıtın 1kg'ının ya da 1 m³ 'ünün yanmasıyla elde edilen ısı miktarına o yakıtın ısı değeri denir. Isıl değeri üst ve alt olarak iki şekilde tanımlanır.

1.6.1. Üst Isıl Değeri: Herhangi bir yakıtın 1 kg da ya da 1 m³'ünün yanmasıyla elde edilen ısı miktarına o yakıtın **üst ısı değeri** denir.

1.6.2. Alt Isıl Değeri: Üst ısı değerden yakıtın bünyesinde bulunan suyu buhar haline getirmek için harcanan ısının düşülmesiyle elde edilen değere alt ısı değeri denir.

Suyu buhar haline getirmek için harcanılan ısıdan faydalanılmamıştır. Alt ve üst ısı değerleri arasındaki ilişki, aşağıda olduğu gibidir.

$$H_a = H_u - 600 \times W \text{ (kal/kg)}$$

$$H_a = \text{Yakıtın alt ısı değeri (kal/kg)}$$

$$H_u = \text{Yakıtın üst ısı değeri (kcal/kg)}$$

$$W = 1 \text{ kg yakıt içinde bulunan su miktarı (kg)}$$

Formüldeki 600 katsayısı ise 1 kg suyun buharlaştırılması için harcanan yaklaşık ısı miktarıdır. Yakıtların kimyasal analizlerinden faydalanılarak alt ve üst ısı değerleri bulunabilir. Bunun için yakıtın bünyesinde olan her elementin ısı değerlerinden faydalanılır. Çeşitli elementlerin ısı değerleri Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge 6. Çeşitli Elementlerin Isıl Değerleri

Elementin adı	Üst ısıl değeri(Hü) 1Nm ³			Alt ısıl değeri (Ha) 1Nm ³		
	1Kg	0 ⁰ C/ 760mmHg	15 ⁰ C/ 1 Ata	1Kg	0 ⁰ C/ 760 mmHg	15 ⁰ C/ 1 Ata
Karbon	8100	-----	-----	8100	-----	-----
Kükürt	2220	-----	-----	2220	-----	-----
K.monoksit	2440	3050	2800	2440	3050	2800
Hidrojen	34100	3070	2800	28700	2570	2360
Metan	13250	9480	8700	11900	8010	7820
Etilen	12000	15000	13800	11250	14400	12920
Asetilen	12000	13900	12800	11600	13470	12360

1.7. Fazla veya Eksik Hava İle Yanma

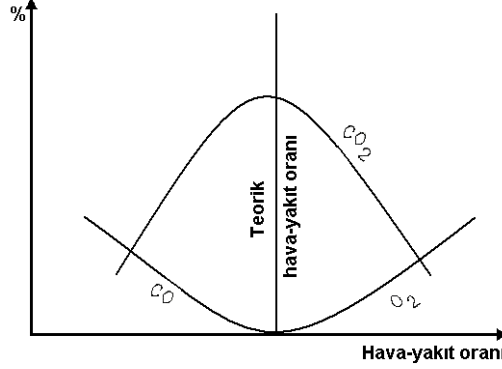
Pratikte teorik hava miktarı ile tam yanma hiçbir zaman gerçekleşemez. Yakıt + hava karışımı ne kadar iyi olursa olsun yanma havası içindeki bir kısım oksijen yanma olayına karışmadan bacadan dışarı gider. Ayrıca bazı hava kayıplarından dolayı, hesaplanan teorik hava miktarı, tam olarak yanma odasına gönderilemez. Bu sebeplerden dolayı yanma odasına için gerekli teorik hava miktarının daha fazla hava gönderilmesi yoluna gidilir. Fazla hava ile yapılan yanmada, baca gazının birleşiminde daima bir miktar oksijen bulunur. Fazla havadan dolayı baca gazındaki azot yüzdesi de artar.

Ocağa verilen fazla hava miktarı teorik hava miktarının yüzdesi olarak ifade edilebilir. Bu oranı daha önce teorik hava miktarının %20 – 50si arasında almıştık. Ocağa fazla hava verilmesi yanmanın tam olmasını sağlaması yönünden faydalı, bir kısım ısının fazla hava ile bacadan gitmesi nedeniyle de zararlıdır. O halde hem tam yanmayı gerçekleştirmek, hem de ısı kayıplarını en alt seviyede tutmak için yanma odasına teorik havadan çok az fazla hava göndermek gerekir. Az hava ile yanmada alevin rengi koyu ve uçları islidir. Bu, yakıtın tamamının yakılmamasından meydana gelir. Fazla hava ile yanmada alev açık renkli ve fazla parlaktır. Gereğinden fazla hava ile yapılan bu tür yanma türünde bacadan çıkan duman gazlarının birlikte götüreceği ısı artacağından baca kaybı da artar.

Tam hava ile yanmada kömürde ve fuel-oilde alevin rengi portakal rengine yakın tatlı sarı renktedir. Kazan için en uygun durum budur. Doğalgaz için tam yanmada alevin rengi mat mavidir. Tam yanmanın denetiminde en iyi yöntem O₂ ölçümüdür. Oksijen, fazla hava ile yanma konumunda daha kolay ortaya çıktığından O₂ ölçümü CO ölçümüne göre daha kolaydır. Hava yakıt oranının fazla hava yönünde mi yoksa fazla yakıt yönünde mi olduğu CO₂ ölçümü ile belirlenemez. Yanma verimi açısından ölçülmesi gereken diğer bir ölçüm baca gazı sıcaklığıdır. Baca gazı sıcaklığı kullanılan yakıt ve yakma sistemi ile bağlantılıdır. Baca gazı sıcaklığı yüksekse ve düşürülemiyorsa bunun nedeni aşırı fazla hava, yüksek baca gazı çekiş basıncı, kirli ısı geçiş yüzeyleri, aşırı yakıt tüketimi veya hatalı tasarımıdır. Ayrıca karbon monoksit ölçümüyle eksik ya da yetersiz yanma belirlenebilir.

1.8. Baca Gazı

Baca gazının bileşeni yakıtın cinsine, hava-yakıt oranına bağlıdır. Baca gazının birleşiminde başlıca karbondioksit(CO₂) ve azot bulunur. Eğer yakıtın bünyesinde hidrojen(H₂) varsa, baca gazında su buharı da bulunur. Daha önce de belirtildiği gibi hava-yakıt oranı teorik miktarda ise ya da teorik miktardan az ise tam yanma olmaz ve baca gazında karbon monoksit. Fazla hava ile yapılan yanmada ise baca gazında oksijen bulunur. Yanma havası teorik olduğunda karbondioksitin (CO₂) baca gazındaki birleşimi maksimum düzeydedir. Hava oranı arttıkça karbondioksit miktarı azalır ve oksijen miktarı artar. Hava miktarı azaldığında ise (CO₂)miktarı azalır, (CO)miktarı artar.

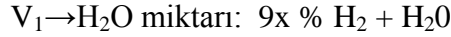
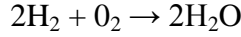

Şekil 1.1. Baca gazının bileşimiyle hava-yakıt arasındaki ilişki

1.8.1. Yanma Sonucu 1 Kg Yakıttan Çıkan Baca Gazı

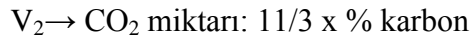
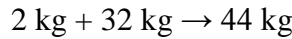
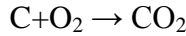
Elementer analizi, verilen bir yakıttan 1 kg 'ın yanmasıyla oluşan baca gazlarının miktarı, yanma sonucu oluşan her elementin miktarının toplanmasıyla bulunur.

Örnek: Elementer analizi %80 C , % 6 H₂ , %6 O₂, %2 H₂O, % 1 S, % 5 yanmayan elementler olarak verilen bir yakıtın 1 kg yanmasıyla oluşan baca gazları miktarını bulunuz. Fazla hava katsayısını(k=1,2) alınız.

$$V_1 = 9 \times 0.06 + 0.02 = 0.56 \text{ kg su / kg yakıt}$$

Denklemden görüldüğü gibi 1 kg hidrojenin yanmasıyla 9 kg su oluşmaktadır. O halde yakıt bünyesindeki hidrojen miktarını (kg olarak) 9 ile çarparak oluşan su miktarını buluruz.

Görüleceği üzere bir kilogram karbon yandıktan sonra $44/12 = 11/3$ kg (CO₂) oluşturmaktadır. Yakıt bünyesindeki karbon miktarını $11/3$ ile çarparsak oluşan karbondioksit miktarını buluruz.

$$V_2 = 11/3 \times 0.80 = 2.933 \text{ Kg CO}_2 \text{ kg/yakıt}$$

$$V_3 \rightarrow \text{O}_2 \text{ miktarı : } (k-1) \times \text{O}_{\min}$$

$$\text{O}_{\min} = 1,866 \times \text{C} + 5,6 \times \text{H}_2 + 0,7 \times \text{S} - \text{O}_2 = 1,866 \times 0,8 + 5,6 \times 0,06 + 0,7 \times 0,01 - 0,06$$

$$\text{O}_{\min} = 1,775 \text{ Nm}^3 / \text{kg yakıt}$$

$$\text{O}_{\min} = 1,775 \text{ Nm}^3 / \text{kg yakıt} \times 1.428 \text{ kg/Nm}^3 = 2,534 \text{ kg/kg yakıt}$$

$$(\text{oksijenin özgül ağırlığı}=1,428 \text{ kg/Nm}^3)$$

$$V_3 = (k-1) \times \text{O}_{\min} = (1.2 - 1) \times 2,534 = 0.56 \text{ kg/kg yakıt}$$

$$V_4 \rightarrow \text{N}_2 \text{ miktarı: } \text{N}_2 + 0,768 \times \text{H}_{\text{GER}}$$

$$H_{GER} = O_{min} \times 1/(232 \times K) = 2,534 \times 1/(0,232 \times 1,2) = 13,106 \text{ kg/kg-yakıt}$$

$$V_4 = 0.768 \times 13.106 = 10.065 \text{ kg Azot / kg yakıt}$$

1kg yakıttan çıkan toplam baca gazı miktarı: $V_t = V_1 + V_2 + V_3 + V_4$ (kg/kg-yakıt)

$$V_t = 0,56 + 2,933 + 0,506 + 10,065 = 14,064 \text{ kg / kg-yakıt}$$

Kuru duman gazları miktarı ise bu gazlardan su buharının çıkarılması ile bulunan duman gazları miktarıdır.

$$\text{Kuru duman gazları: } V_t - V_1 = 14,064 - 0,56 = 13,504 \text{ kg/kg-yakıt}$$

1.9. Kg / Kg Olarak Bulunan Duman Gazlarının Nm³/Kg 'a Çevrilmesi

Önce duman gazlarının özgül ağırlığı bulunmalıdır. Yakıtın kimyasal bileşimine bağlı olan toplam molekül ağırlığı bulunduktan sonra 22,4'e bölünmesiyle özgül ağırlık bulunabilir.

$$M = \% C. M_1 + \% H_2. M_2 + \% O_2. M_3 + \% H_2O. M_4 + \% S \times M_5$$

$$M = 0,80 \times 12 + 0,06. 2 + 0,06. 32 + 0,02 \times 18 + 0,01 \times 32 = 12,32 \text{ kmol}$$

M₁, M₂, M₃, M₄ ve M₅ sırasıyla karbon, hidrojen, oksijen, su ve kükürdün atom ve molekül ağırlıklarıdır.

$$\text{Özgül ağırlık } d = m/22,4 = 12,32 / 22,4 = 0,55 \text{ kmol / Nm}^3 \text{ veya kg/Nm}^3 \text{ tür.}$$

Baca gazını m³ cinsinden değeriye;

$$\text{Baca gazının hacmi} = \text{baca gazının ağırlığı} / \text{baca gazının özgül ağırlığı} =$$

$$14,064 / 0,55 = 25,57 \text{ m}^3 / \text{kg tür.}$$

Ağırlığı 14,064 kg/kg-yakıt olan baca gazı = 25,57 Nm³ / kg olarak bulunmuş olur.

BÖLÜM

2

ISI POMPALARI

AMAÇ

Isı kaynaklarını ve özelliklerini tanıyabilme, farklı ısıtma sistemlerini karşılaştırabilme.

2. ISI POMPASI

2.1. Isı Pompası (Heat Pump) Nedir? Nasıl Uygulanır?

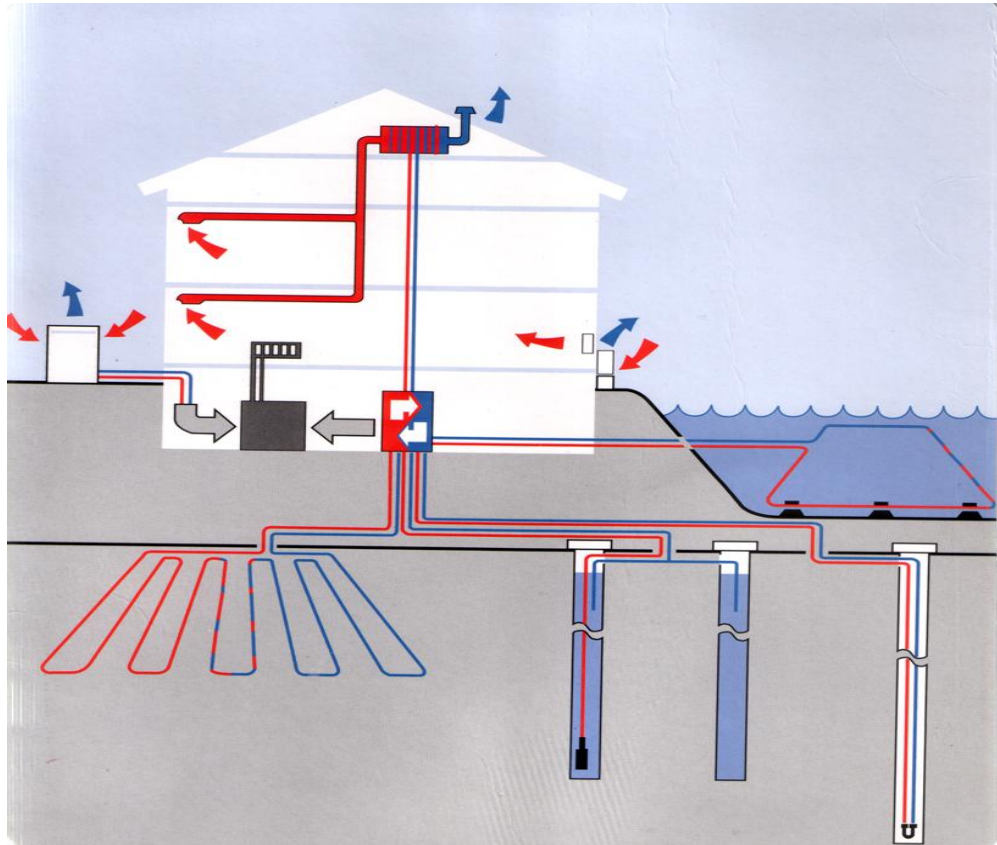
Isı pompası da, diğer soğutma cihazları gibi prensip olarak bir ortamdan başka bir ortama ısı taşırlar. Soğutma makinelerinden tek farkı; ısıyı tek değil, iki yönde taşıma kabiliyetinin olmasıdır. Bağımsız sistemlerdeki tüm ekipmanlara (Evaporatör, Kondenser, Kompresör ve Genleşme Vanası) ilave olarak, ısı pompasında dört yöllü vana mevcuttur.

Tipik bir ısı pompası, kışın dışarıdan absorbe etmiş olduğu ısıyı, ısıtılacak mekâna taşıyarak ısıtmayı sağlarken, bu işlem yazın tersine işler ve aynı mekânlardan aldığı ısı dışarıya taşınır.

Konstrüksiyon ve görünüş olarak, yalnız soğutma yapan bir cihaz ile ısı pompası arasında hiçbir fark yoktur.

Isı pompaları enerji kaynağının cinsine göre (hava, su, toprak) sınıflandırılırlar.

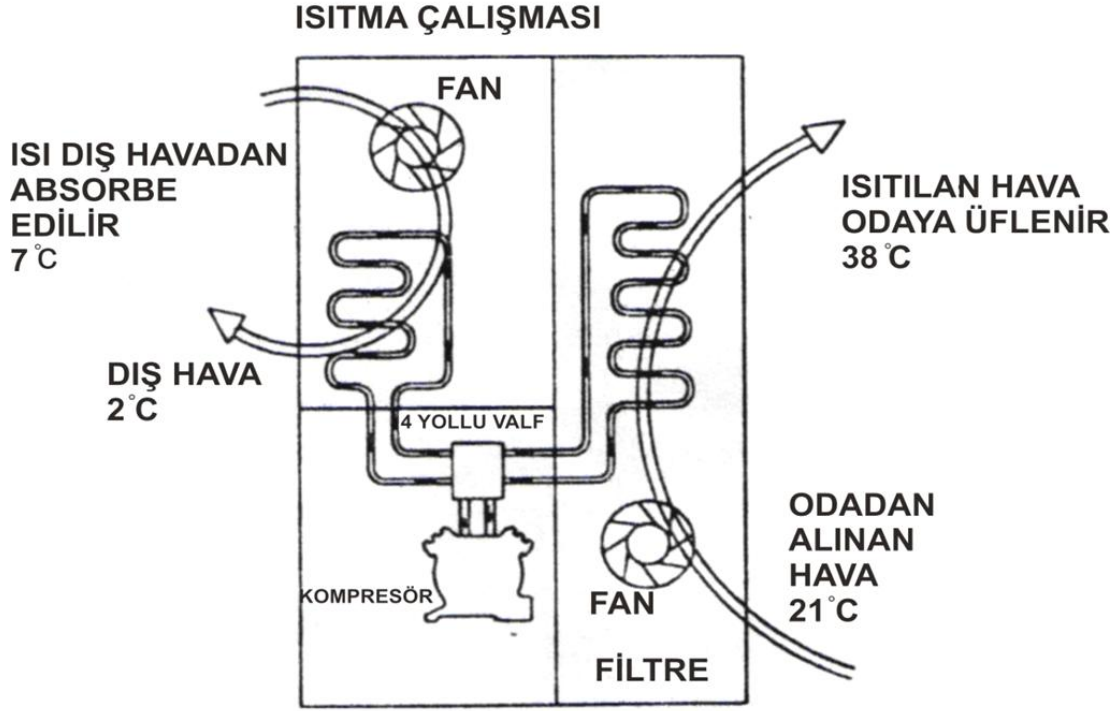
- Havadan havaya ısı pompası
- Havadan suya ısı pompası
- Sudan suya Isı Pompası
- Havadan toprağa ısı pompası
- Sudan havaya ısı pompası

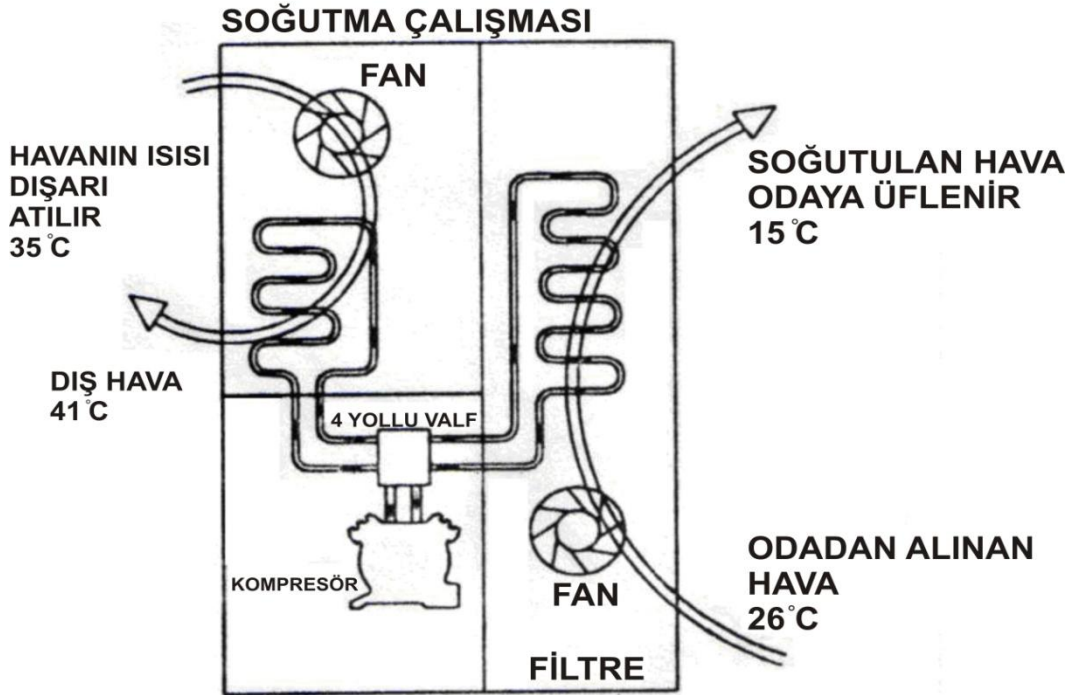
Şekil 2.1. Isı pompası çeşitleri

2.1.2. Havadan-Havaya Isı Pompası

Bu tip ısı pompalarında, ısının absorbe edildiği ve serbest bırakıldığı ortamın her ikisi de havadır. Bunlara en iyi örnek, pencere ve split tipi klimalardır.

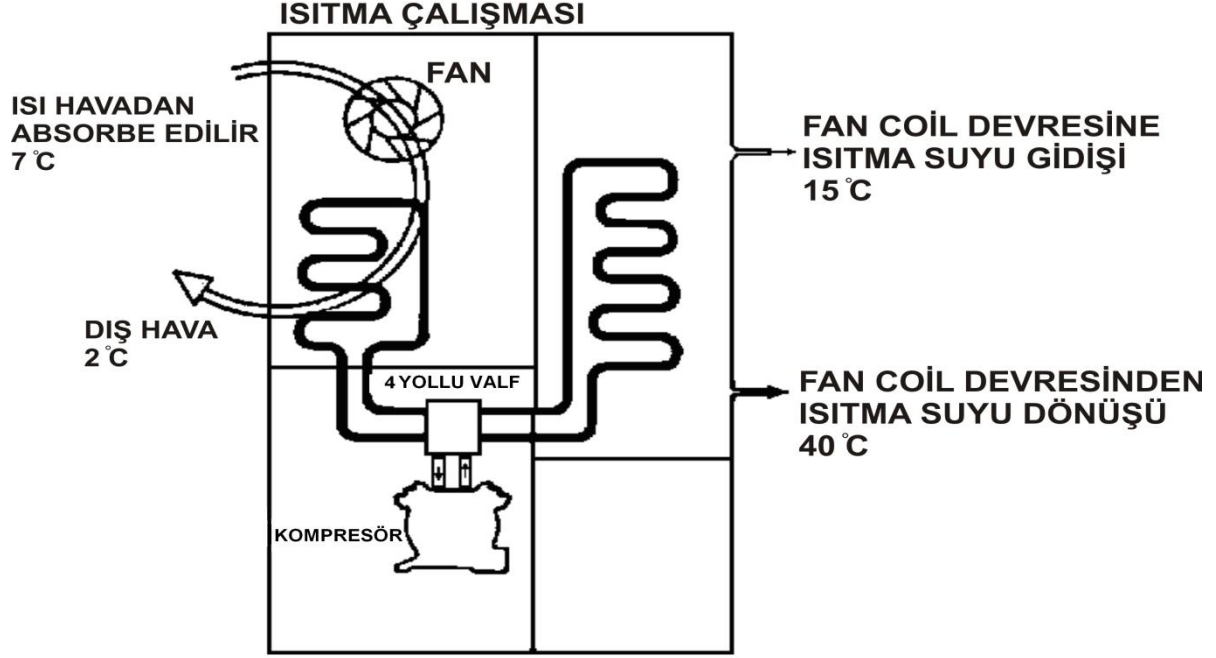
Şekil 2.2. Havadan-havaya ısı pompası

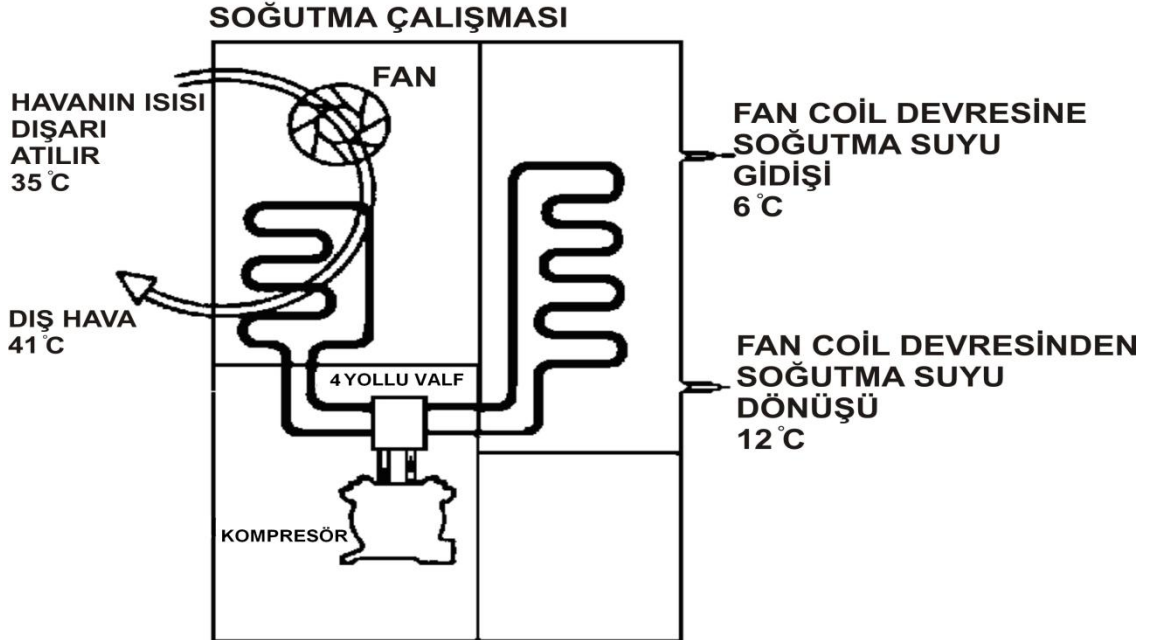
Şekil 2.3. Havadan-havaya ısı pompası

2.1.3. Havadan-Suya Isı Pompası

Bu tip ısı pompalarında, ısı kaynağı yaz çalışmasında su, kış çalışmasında ise havadır. Prensip olarak havadan/havaya ısı pompasından tek farkı, ısının bir tarafta hava yerine suya aktarılması veya sudan absorbe edilmesidir.

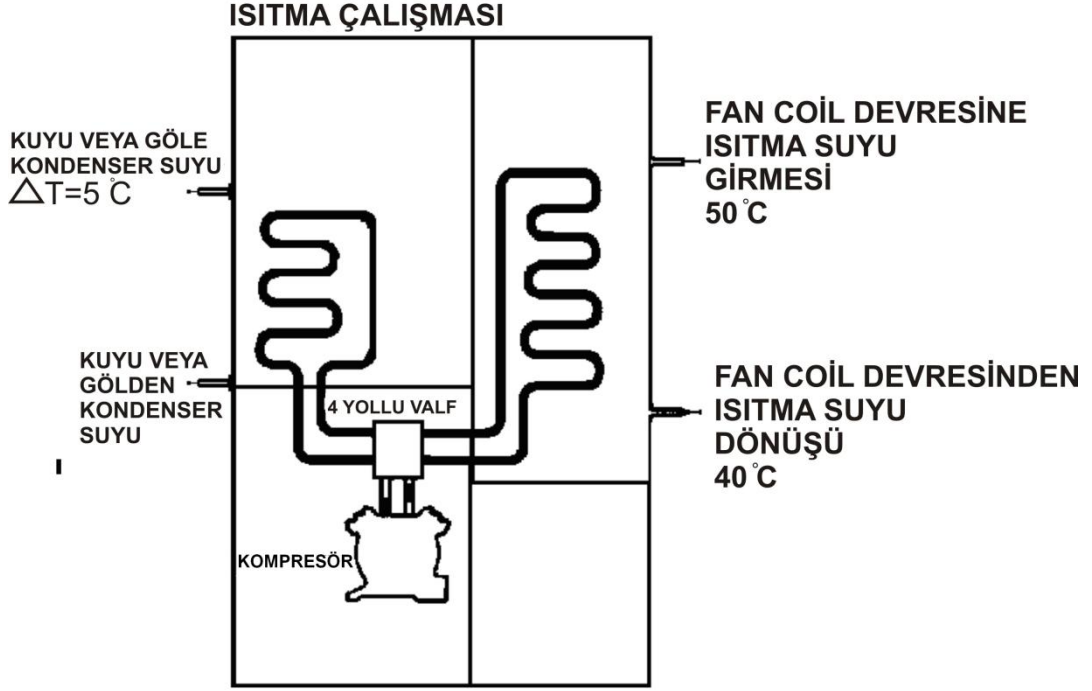
Şekil 2.4. Havadan-suya ısı pompası çevrimi

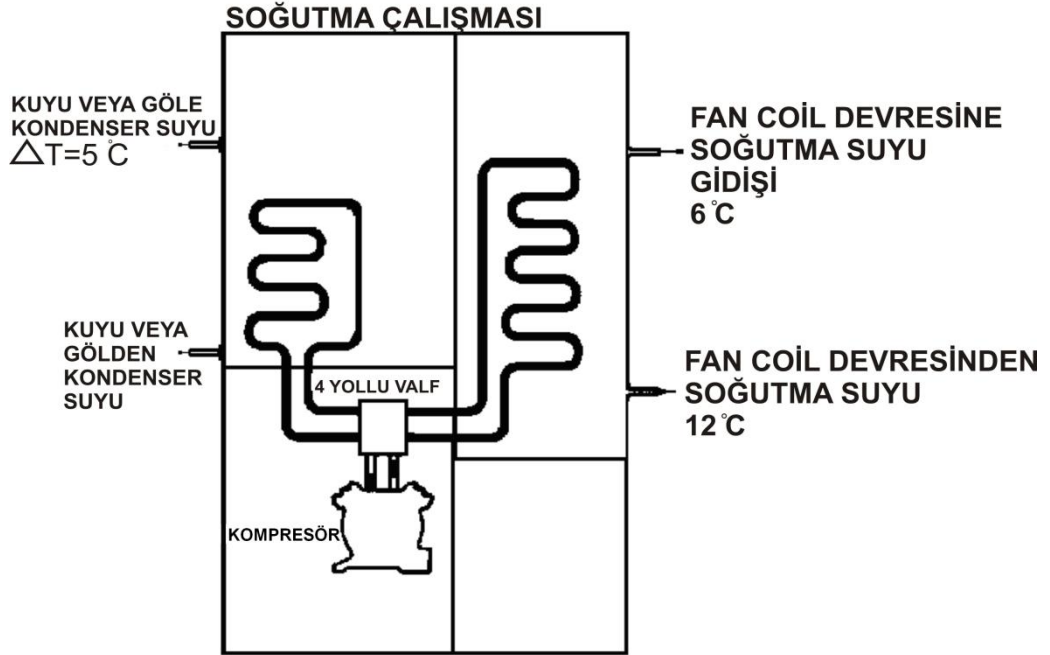
Şekil 2.5. Havadan-suya ısı pompası çevrimi

2.1.4. Sudan-Suya Isı Pompası

Genellikle, büyük hacimlerde su rezervi olan kuyulardan, göllerden, denizden veya nehir suyundan yararlanılarak ısıtma veya soğutma temin üzere dizayn edilmişlerdir.

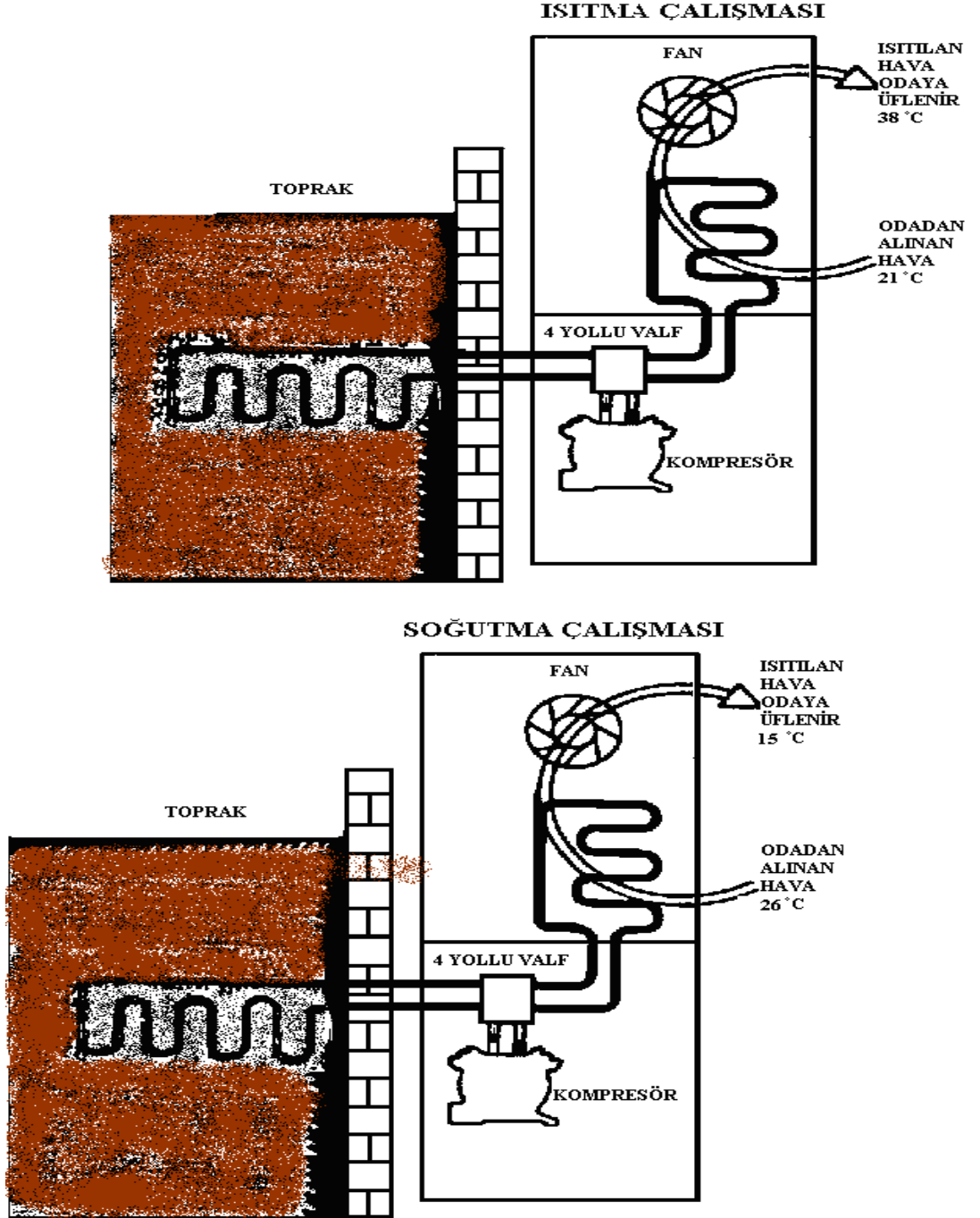
Şekil 2.6. Sudan-suya ısı pompası çevrimi

Şekil 2.7. Sudan-suya ısı pompası çevrimi

2.1.5. Havadan-Toprağa Isı Pompası

Bu tipler, havadan suya ısı pompası ile büyük benzerlik gösterirler. Burada tek fark, ısı kaynağı veya absorberi olarak su yerine toprak kullanılmasıdır. Bu tip uygulamalar, pek yaygın değildir.

Şekil 2.8. Havadan-toprağa ısı pompası çevrimi

2.1.6. Sudan-Havaya Isı Pompası

Havadan suya ısı pompası ile tamamen aynıdır. Tek fark, iç ortam veya ortamdan ısı taşıyan akışkanın hava olması, diğer taraftaki ısı taşıyıcı akışkanın ise; yine göl, nehir, deniz veya bol hacimli kuyu suyu olmasıdır.

2.2. Soba

Soba ile ısıtma, bireysel ısınmanın en çok kullanılan örneğidir. Sobaları katı yakıt, sıvı yakıt, gaz yakıt ve elektrikli olmak üzere dört grupta toplamak mümkündür. Soba düşük konforlu, sadece kurulu bulunduğu mekânı ısıtan bir cihazdır. İyi bir ısınma için, evin ısı kaybı ve projesi göz önüne alınarak iki veya üç adet soba kullanımı idealdir. Yüksek kapasiteli tek bir soba ile ısınmak verimsiz ve konforsuzdur. Soba kullanımında, sıcak su temini için şofben kullanılması gereklidir.

2.2.1 Katı Yakıt Sobaları

Katı yakıt sobalarının, tuğlalı soba, kuzine soba ve kovalı soba gibi birçok çeşidi vardır. Türkiye’de en çok kovalı sobalar tercih edilmektedir. Soğuk bölgelerde ise genelde tuğlalı emaye döküm sobalar kullanılır. Hem ısıtma hem ocak fonksiyonu olan kuzine sobalar ise kırsal bölgelerde yaygın şekilde kullanılmaktadır. Katı yakıt sobaları tutuşturulurken, tutuşturma yakma işlemi mutlaka üstten gerçekleştirilmelidir. Sobanın alttan tutuşturulması ısının bacadan çok çabuk gitmesine, sobanın çok çabuk dolmasına ve hava kirliliğine sebep olur. Kömür sobalarında önce kömür alt kısma yerleştirilir. Üstüne kırılmış odun çekişi engellemeyecek şekilde çapraz olarak yerleştirilir. Üstten çıra ya da çeşitli tutuşturucularla yakma gerçekleştirilir. Üstündeki sürgülü kapak açılarak yanma için gerekli oksijen miktarı artırılır. Böylece yanmanın daha kolay gerçekleşmesi sağlanır. Soba boruları kullanım sıklığına ve kullanılan kömürün kalitesine göre çeşitli zamanlarda temizlenerek çekişin rahat olması ve baca gazlarının iç ortama sızması önlenmelidir.

Şekil 2.9. Kovalı sac soba

2.2.2. Sıvı Yakıtlı Sobalar

Sıvı yakıt sobaları genellikle gaz yağı, motorin ve sanayinin bazı bölgelerinde kullanılan yanık yağı sobalarıdır. Gaz yağı ve motorin sobalarında bir yakıt deposu bulunur. Bu depodan ocak kısmına bir boru vasıtasıyla yakıt gönderilerek yanma sağlanır. Yanma miktarı gönderilen yakıt miktarının artırılıp azaltılmasıyla ayarlanır.

Şekil 2.10. Yanık yağı sobası

2.2.3. Gaz Yakıtlı Sobalar

Doğalgaz sobalarında, doğalgaz ve LPG yakıt olarak kullanılabilir. Bu sobalarda baca bağlantısı yapılması gerekir. Gaz, ocak kısmına gönderildikten sonra ateşleme otomatik çakmakla gerçekleştirilir. Bir tehlike durumunda baca sensöründen alınan sinyalle manyetik ventilin gazı kesmesi sağlanır. Yanmayı görebilmek için ön kısmına ısıya dayanıklı bir cam yerleştirilmiştir. Fanlı modellerde homojen ve çabuk ısınma sağlanır ve üst yüzeyleri genellikle emaye kaplıdır. Ülkemizde yaygın şekilde kullanılan diğer gazlı yakıt soba tipi katalitiklerdir. Katalitiklerde yakıt olarak LPG kullanılır. LPG'nin yakılmasıyla elde edilen ısı, ortama verilerek ortamın ısıtılması sağlanır. Yanma için gerekli oksijeni ortamda bulunan havadan aldığı için sağlık açısından fazla tercih edilmez.

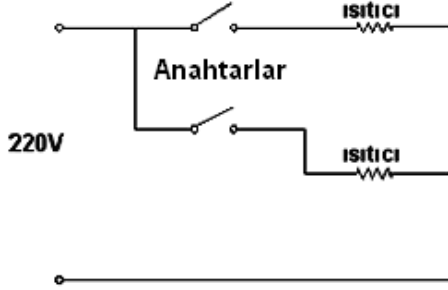

Şekil 2.11. Doğalgaz sobası

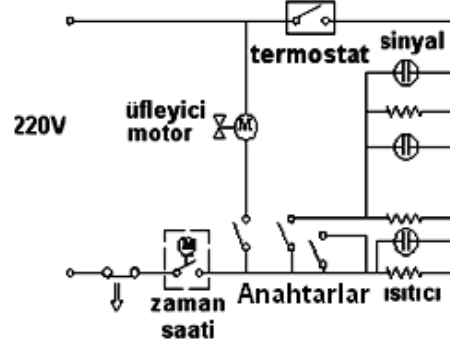
2.3. Elektrikli Isıtıcılar

2.3.1. Elektrik Sobalarının Tanınması ve Çalışma Prensibi

Elektrik sobaları ortamın ısısını yükseltmek için kullanılır. Günümüzde çok çeşitli olarak yapılan sobaların hepsinde prensip aynı olup bir rezistans ve rezistansın ürettiği ısıyı yayan yansıtıcı ya da ısıyı ortama yayan pervaneli motordan ibarettir.

Şekil 2.12. Basit elektrik sobası

Şekil 2.13. Geliştirilmiş elektrik sobası

Elektrik sobalarının basit tipleri olduğu gibi çok gelişmişleri de yapılmaktadır.

Şekil 2.12’de basit bir elektrik sobasının elektrik bağlantı şeması görülmektedir. Komütatör anahtar ısıtıcılara ayrı ayrı kumanda etmektedir. Bu sobada ısıtıcılar, anahtar kapatılmadıkça veya fişi prizden çekmedikçe sürekli devrede kalırlar. Bu tip sobalar ısıyı bir yansıtıcıyla yansıtırlar. Yansıtıcı temiz olmalı, paslanmışsa temizlenmeli veya değiştirilmelidir.

Şekil 2.13’de ise geliştirilmiş bir elektrik sobası şeması görülmektedir. Üç konumlu anahtar, üfleyici motora ve rezistanslara kumanda etmektedir. Zaman saati devreye seri bağlanmıştır ve istenilen zamanda sobanın ısınmaya başlaması veya durmasını sağlar. Termostat ısıtıcılara seri bağlanmış ve ortam çok ısındığında ısıtıcıları devreden çıkarır. Ortam soğumaya başlayınca tekrar ısıtıcıları devreye sokar. Devrilme butonu ise soba devrildiğinde veya düz durmadığında devrenin akımını keser.

Bu tip sobalardan başka bir de yağlı radyatörler vardır ki dış görünüşü kalorifer peteklerine benzer. Peteklerin içine tüp rezistans ve yağ konulmuştur. Isıtıcı önce yağı ısıtır, yağ petekleri, petekler de dış ortamı ısıtırlar. Petekler geç ısınır geç soğur. Peteklerin bağlantı şeması geliştirilmiş elektrik sobasından çok farklı değildir.

Gelişen teknoloji ev aletlerine de yansımakta, günümüzde uzaktan kumandalı ve çeşitli görünümünde modelleri üretilmektedir.

2.3.2 Isıtıcı Aygıtlarda Kullanılan Direnç Teli ve Hesaplanması

Elektrik enerjisi ısı enerjisine kolayca dönüşmektedir. İçerisinden elektrik akımı geçen iletken, üzerinden geçen akımın karesi ve iletken direncinin çarpımı kadar ısınır ($I^2 \times R$). Bu ısınma, bazı yerlerde zararlı, bazı yerlerde yararlıdır. Örneğin elektrik motoru ve transformatörlerde zararlı, ısıtıcı aygıtlarda (ocak, soba, fırın vb.) faydalıdır. Bu bölümde elektrik akımı ısı etkisinin yararları incelenecektir.

Çizelge 2.1. Isıtıcı Aygıtlarda Kullanılan Direnç Teli ve Hesaplanması

Gerilim (v)	Çap (mm)	Uzunluk (m)	Güç (W)	1 kg'da direnç	1metrede direnç	1kg'da metre
220	0,3	6	400	325	19,1	1951
220	0,4	7	600	157	10,74	1098
220	0,45	7,2	750	120	8,5	867
220	0,5	7,8	850	90	6,87	702
220	0,55	8,2	1000	70	5,67	579
220	0,6	8,6	1100	56	4,77	487
220	0,65	9	1200	46	4,07	415
220	0,7	9,3	1400	38	3,5	358
220	0,8	10	1600	27	2,68	274
220	0,9	11,2	2000	20	2,12	216
220	1	11,5	2300	15	1,72	175

Şekil 2.14. Rezistans

Aygıtlarda kullanılacak ısıtıcı tel, direnç değeri yüksek, ısıya dayanıklı ve hava içerisindeki oksijenden etkilenmemesi gerekir. Bu özelliklere en yakın materyal krom-nikel'dir. Buna krom-nikel ısıtıcı rezistans denir.

Isıtıcının gücünü rezistansın kalınlığı ve uzunluğu belirler. Isıtıcı yapımında rezistansa verilecek şekil için rezistansın çapı ve uzunluğunun bilinmesi gerekir.

Isıtıcı yapılacak telin şekli, kullanılacağı yere bağlıdır. Isıtıcı çapı ve uzunluğu verilen çizelgeden bulunabilir.

Tabloya göre 220 voltta 850 Watt gücünde bir ısıtıcı yapmak için 0,50 mm çapında, uzunluğu ise 7,8 m uzunluğunda malzeme kullanmak gerekir.

Gerilim (v)	Çap (mm)	Uzunluk (m)	Güç (W)	1 kg'da direnç	1 metrede direnç	1 kg'da metre
220	0,5	7,8	850	90	6,87	702

BÖLÜM

3

MERKEZİ ISITMA SİSTEMLERİ

AMAÇ

Merkezi ısıtma sistemlerinin yapısını kavrayabilme.

3. MERKEZİ ISITMA SİSTEMLERİ

3.1. Isıtma

İnsanların dış hava şartlarına karşı barınmalarını sağlayan konut ya da işyerlerinde sağlıklı bir insan vücudunun fizyolojik ısı ihtiyaçlarının değişik ısıtma sistemleriyle karşılanması işlemidir.

Isıtma Sistemlerini 3 ana grupta toplayabiliriz.

1. Lokal ısıtma sistemleri,
2. Merkezi ısıtma sistemleri,
3. Bölgesel ısıtma sistemleridir.

1) Lokal Isıtma Sistemleri: Isı, ısıtacak mahalin bizzat içinde üretilir. Isıtılması gereken mahalde bir ısı üretici bulunur. Odun ve kömür sobaları, şömine, elektrik sobaları, doğalgaz sobaları ile yapılan ısıtma bu gruba girer.

2) Merkezi Isıtma: Bir ısıtma merkezinde üretilen ısının taşıyıcı bir ortam vasıtasıyla, ısıtılması istenilen ortamlara yerleştirilmiş ısıtıcılara gönderilmesi suretiyle gerçekleştirilen ısıtmaya merkezi ısıtma denir. Merkezi ısıtma, ısı taşıyan ortamın cinsine göre çeşitli isimler alır.

1. Sıcak sulu ısıtma
2. Kızgın sulu ısıtma
3. Buharla ısıtma
 - a) Alçak basınçlı buharla ısıtma
 - b) Yüksek basınçlı ısıtma
 - c) Vakumlu buharla ısıtma
4. Sıcak hava ile ısıtma

Not: Bu bölümde merkezi ısıtma sistemlerinin genel yapısı anlatılacaktır.

3.1.1. Sıcak Sulu Isıtma

Bu sistemde ısı taşıyıcı ortam 90°C 'a kadar ısıtılan sudur. Tesisat atmosfere açık veya kapalı dizayn edilebilir. Isıtılan sıcak su ile soğuyan suyun özgül ağırlıkları arasındaki farktan da yararlanılarak, devreye bir pompa ilavesi ile cebri olarak sirkülasyon yapar. Çıkış suyu sıcaklığı 110°C 'a kadar olan ısıtma sistemleri de, sıcak sulu ısıtma sistemleridir. Bu tür ısıtma sistemi, en az 110°C 'a karşılık gelen basınç altında tutulan kapalı bir sistemdir.

3.1.2. Kızgın Sulu Isıtma

Bu sistemde 110°C 'tan 200°C 'a kadar ısıtılan su kullanılır. Suyun buharlaşmasını önlemek için devamlı olarak bir karşı basınç uygulanır. Bu sistem atmosfere kapalı bir sistemdir.

3.1.3. Buharla Isıtma

Buharlı ısıtma üç grup altında incelenir;

a) Alçak Basıncılı Buharla Isıtma: Buhar kazanının çıkış basıncı en fazla 1,5 bar ve sıcaklığı da en fazla 110 °C'a kadar olan buharla yapılan ısıtmadır.

b) Yüksek Basıncılı Buharla Isıtma: Buhar kazanının çıkış basıncı 1,5 bar'dan ve sıcaklığı da 110 °C'dan yüksek buharla yapılan ısıtmadır.

c) Vakumlu buharla Isıtma: Basıncı atmosfer basıncından az olup 0,05 ile 0,75 bar arasında değişen ve sıcaklığında en az 65 °C olan buharla yapılan ısıtmadır.

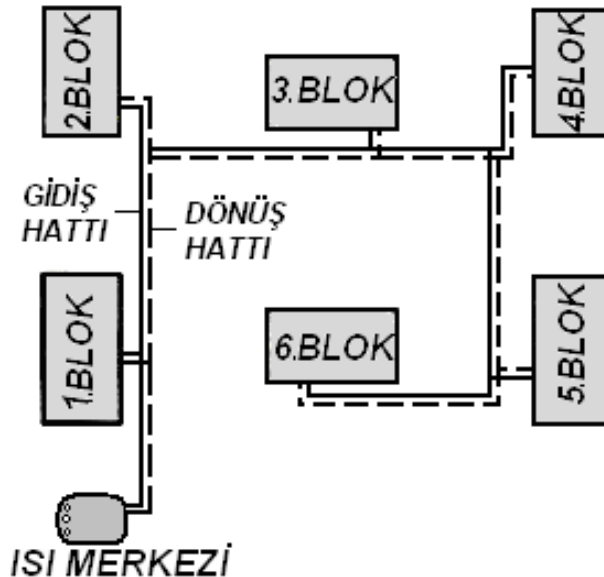
3.1.4. Sıcak Hava ile Isıtma

Burada ısı taşıyan ortam havadır. Bir merkezde ısıtılan hava kanallar vasıtasıyla ısıtılması gereken mahale sevk edilir. Bu sistem genellikle ısıtma ile birlikte, hava değişiminin de sağlanması gereken mahallere uygulanır.

3.1.5 Bölgesel Isıtma

Birden daha fazla binanın, bina dışında tesis edilen bir kazan dairesiyle ısıtılmasına bölgesel ısıtma denir. Bu kazan dairesi de bölgesel ısı santrali ya da ısı merkezi olarak adlandırılır. Isıtılacak olan bölge çok büyük ve yoğun bir yerleşim bölgesi, ya da büyük bir sanayi tesisi olduğunda "Kent ısıtılması" denilen bölgesel ısıtma sistemi uygulanır. Konut sitelerinin teknik yönden bölgesel ısıtma sistemiyle ısıtılması gerektiğinde konunun hukuki, ticari ve idari yönlerden de etüt edilerek fizibilite raporunun hazırlanması, sonra projelendirilmesi gerekir.

Hangi ısıtma sisteminin seçileceğine sistemin emniyeti, ekonomikliği işletme ve bakım kolaylığı ve istenilen konfor şartları göz önüne alınarak karar verilmelidir.

Şekil 3.1. Düz geri dönüşlü iki borulu bölgesel dağıtım sistemi

3.2. Kat Kaloriferi Sistemleri

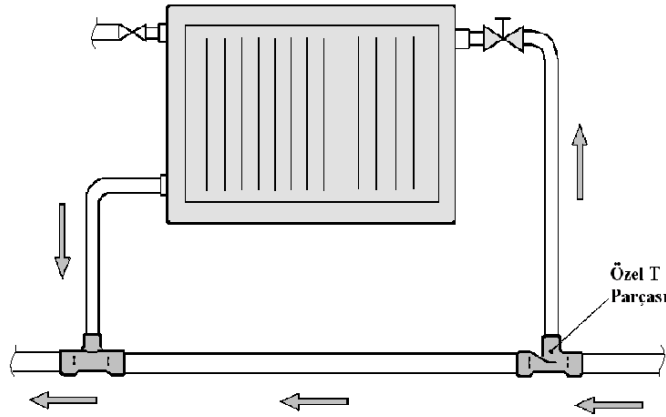
Kat kaloriferleri sistemlerine aşağıdaki durumlarda geçilmektedir.

1. Tek katlı binalarda ve villalarda,
2. Merkezi ısıtma tesisatı bulunmayan çok katlı binalarda,
3. Merkezi ısıtma tesisatı bulunan ancak sonradan sistem değiştirilerek bireysel sisteme dönen binalarda.

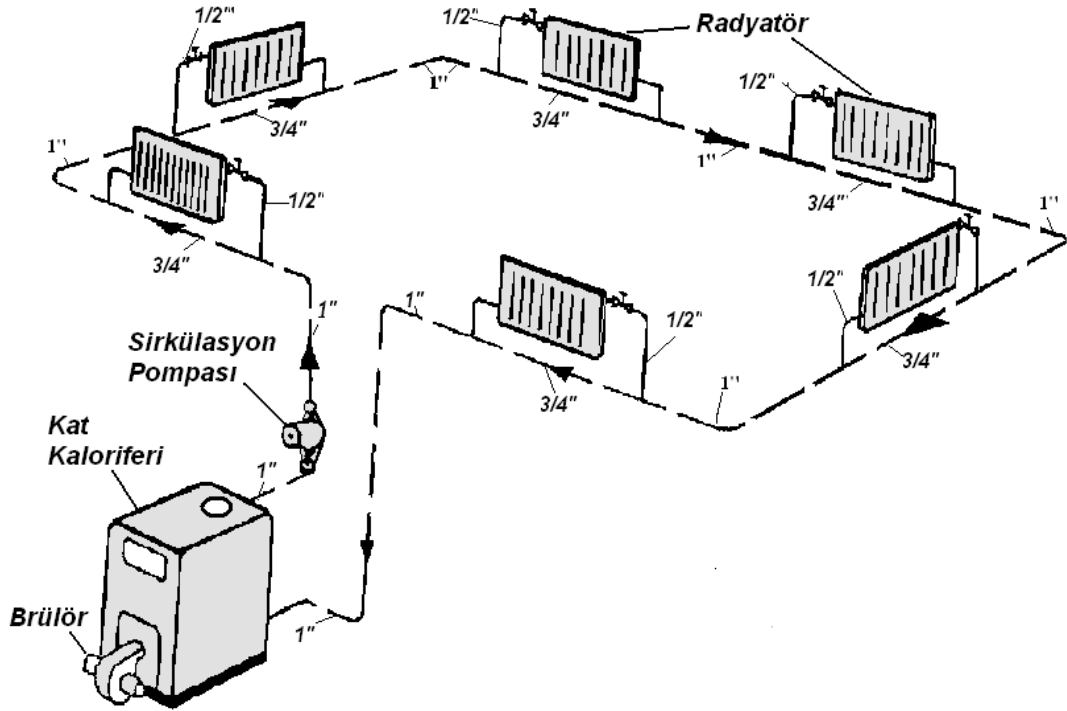
3.2.1. Kat Kaloriferi Sistem Örnekleri

Kat kaloriferi sistemi tek borulu ve çift borulu olmak üzere iki şekilde yapılabilir.

Bu sistemde ısıtıcılar by-pass borusu ile bağlanmıştır. Yatay tek borulu sistemin radyatör bağlantısı ve çalışması aşağıdaki şekillerde gösterilmiştir.

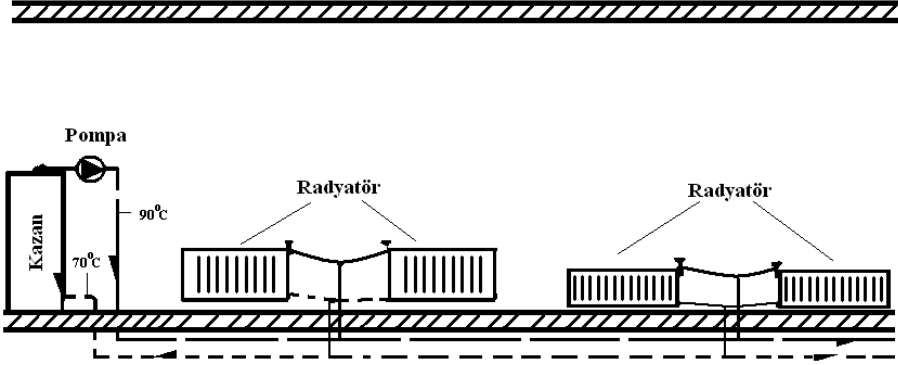
Şekil 3.2. Yatay tek borulu sistemde radyatörün bağlama şekli

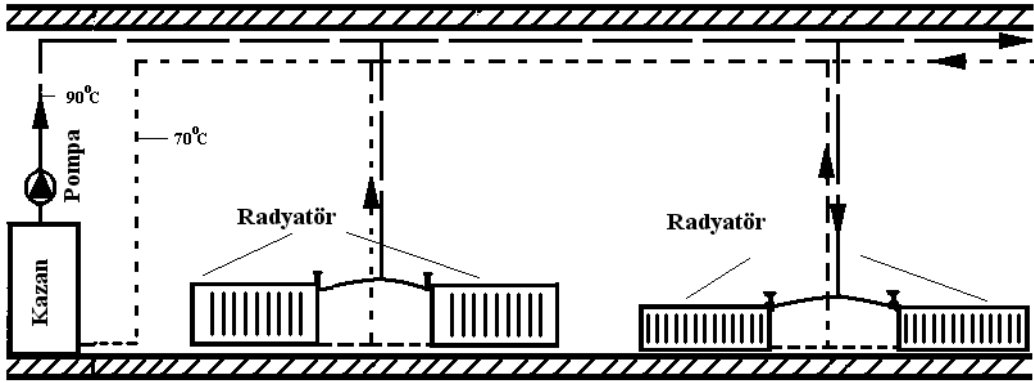
Şekil 3.3. Yatay tek borulu kalorifer sistemi

Çift borulu kat kalorifer sisteminde suyun binaya dağıtılıp toplanmasına göre aşağıdaki şekilde sınıflandırılır.

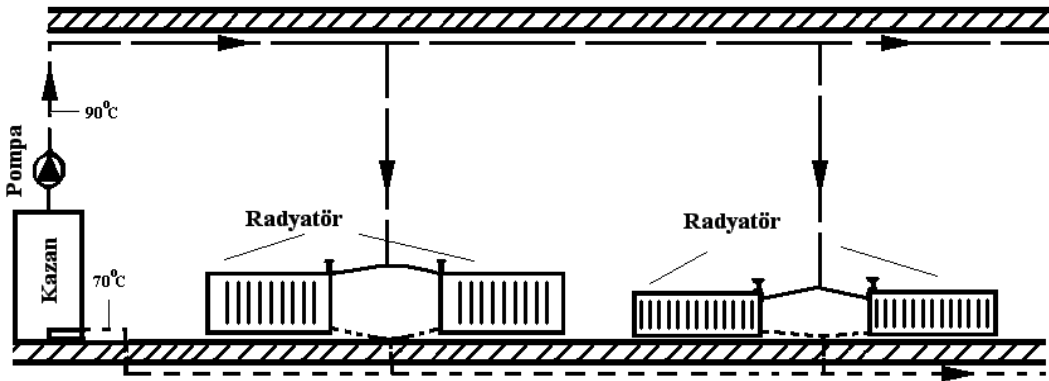
1. Alttan dağıtılıp alttan toplamalı çift borulu kat kaloriferi sistemi
2. Üstten dağıtıp üstten toplamalı çift borulu kat kaloriferi sistemi
3. Üstten dağıtıp alttan toplamalı çift borulu kat kaloriferi sistemi

Şekil 3.4. Alttan dağıtıp alttan toplamalı çift borulu kat kaloriferi sistemi

Şekil 3.5. Üstten dağıtıp üstten toplamalı çift borulu kat kaloriferi sistemi

Şekil 3.6. Üstten dağıtıp alttan toplamalı çift borulu kat kaloriferi sistemi

Kat kaloriferi sistemi, kullanılan yakıtın cinsine göre brülör, sistemin kapasitesine göre sirkülasyon pompası, boylerler, genişleme deposu program saati, kazan, termostat ve çeşitli parçalardan oluşur. Kapasiteleri 50.000 kcal/h'a (59,3 kW) kadar çıkabilmektedir.

3.3. Kombi

Hem ısınma hem de kullanma sıcak suyu hazırlayabilen ısıtma cihazıdır. Bu cihazlar kapalı sistemler için tasarlanmıştır. Merkezi ısıtma için boru tesisatı kat kaloriferleri gibidir.

Kombilerde, brülörün üstündeki kanatlı borularda ısınıp dağıtma valfine gelen sıcak su ya kullanma sıcak suyu temin eden ısı değiştiricisine ya da merkezi ısıtma sistemine gelir.

Kullanma sıcak suyu eşanjörü, içinde bakır borular olan küçük bir kaptır. Bakır boruların içinden borulara giden su geçerken, dışındaki yani silindirin içindeki su tarafından ısıtılır. Merkezi ısıtma sistemi basınçlı olduğundan, basınç yükselmesi durumunda emniyet ventili devreye girer. Kombi üzerindeki bir manometre çalışma basıncını gösterir. Isıtma sıcak suyu gidiş ve dönüşü arasında bir by-pass bağlantısı olabilir.

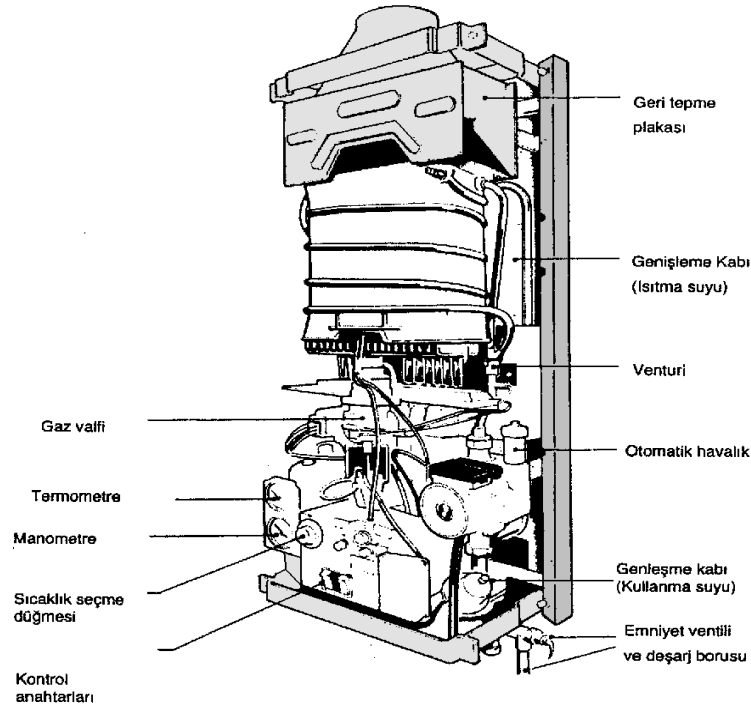
Kombilerin atık gaz bağlantısı;

Açık bacalı

Denge bacalı

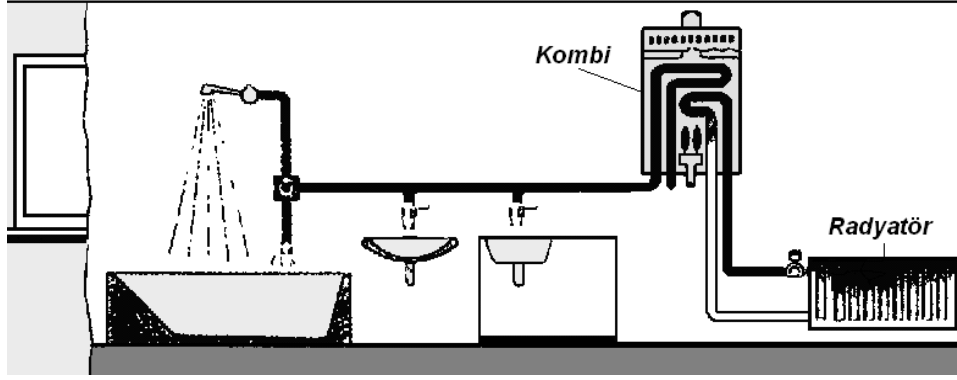
Fanlı, denge bacalı

Fanlı, açık bacalı olabilir.

Şekil 3.7. Kombi

Kombilerle ilgili yukarıda belirtilen hususlar, kullanma sıcak suyunun küçük bir eşanjörde (ısı değiştiricisinde) ısıtıldığı kombi kazanlara aittir. Kombi kazanlarının, kullanma sıcak suyunu direkt olarak da ısıtabilen tipleri vardır. Suyun direkt olarak ısıtılması birkaç şekilde gerçekleşebilir. Bunlardan birisi, kullanma sıcak su borularının kombi eşanjöründeki (brülörün üstündeki kanatlı borular) boruların içinden veya yanından geçirilmesidir. Bir başka ısıtma şekli de, kullanma sıcak suyu için ayrı bir eşanjör yapılmasıdır. Bu eşanjör, ana eşanjörün üstüne monte edilir. Direkt kombiler dağıtma valfine ve ayrı su ısıtıcı eşanjörüne ihtiyaç göstermez.

Şekil 3.8. Kombi kazanı ile sıcak su elde edilmesi ve radyatörde ısıtma yapılması

3.4. Sıcak Sulu Kalorifer Tesisatı Sistemleri

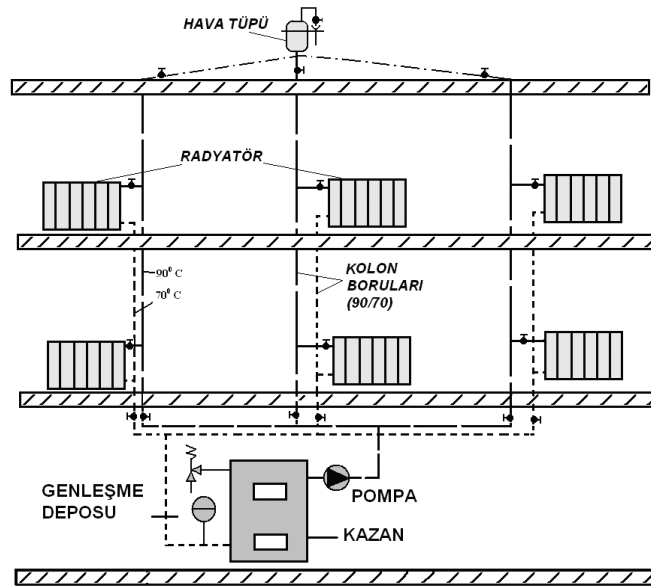
Sıcak sulu tesislerde uygulanan başlıca sistemler şunlardır:

1. Alttan dağıtım alttan toplamalı ısıtma sistemi
2. Üstten dağıtım alttan toplamalı ısıtma sistemi
3. Üstten dağıtım üstten toplamalı ısıtma sistemi

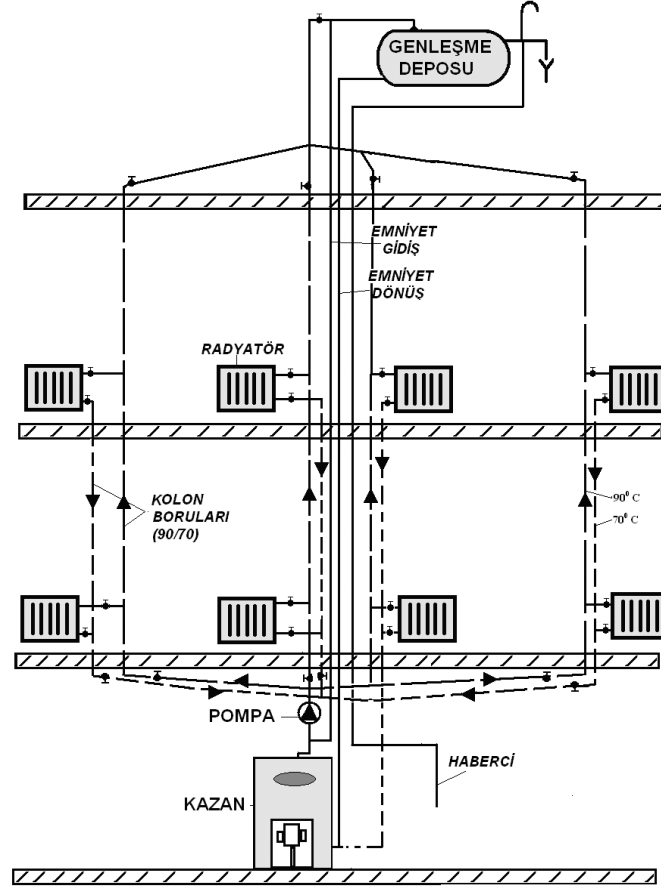
3.4.1. Alttan Dağıtım Alttan Toplamalı Isıtma Sistemi

Kazan dairesinin bulunduğu bodrum katın tüm bina tabanına yayılmış olması durumunda rahatlıkla uygulanabilir bir tesisat şeklidir. Günümüzde en çok kullanılan tesisat budur.

Bu sistemi düz teras çatılı binalara uygulamak zordur. Havalık boruları geçişe engel olurlar. Açık ve kapalı sistem olarak dizayn edilebilirler. Günümüzde açık genişleme depolarının mahsurları dikkate alınarak, bu sistem genelde kapalı genişleme depolu alttan dağıtım alttan toplamalı ısıtma sistemi olarak kurulmaktadır. Bu sistemin en büyük dezavantajı alt katlar üst katlara oranla daha fazla ısınır.

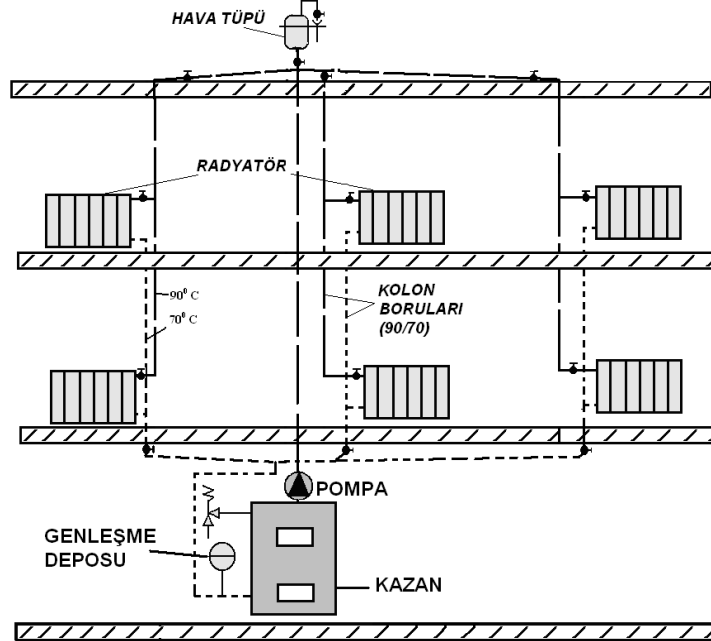
Şekil 3.9. Kapalı genişleme depolu alttan dağıtım alttan toplamalı ısıtma sistemi

Şekil 3.10. Açık genişleme deposu alttan dağıtmalı alttan toplamalı ısıtma sistemi

3.4.2. Üstten Dağıtmalı Altan Toplamalı Isıtma Sistemi

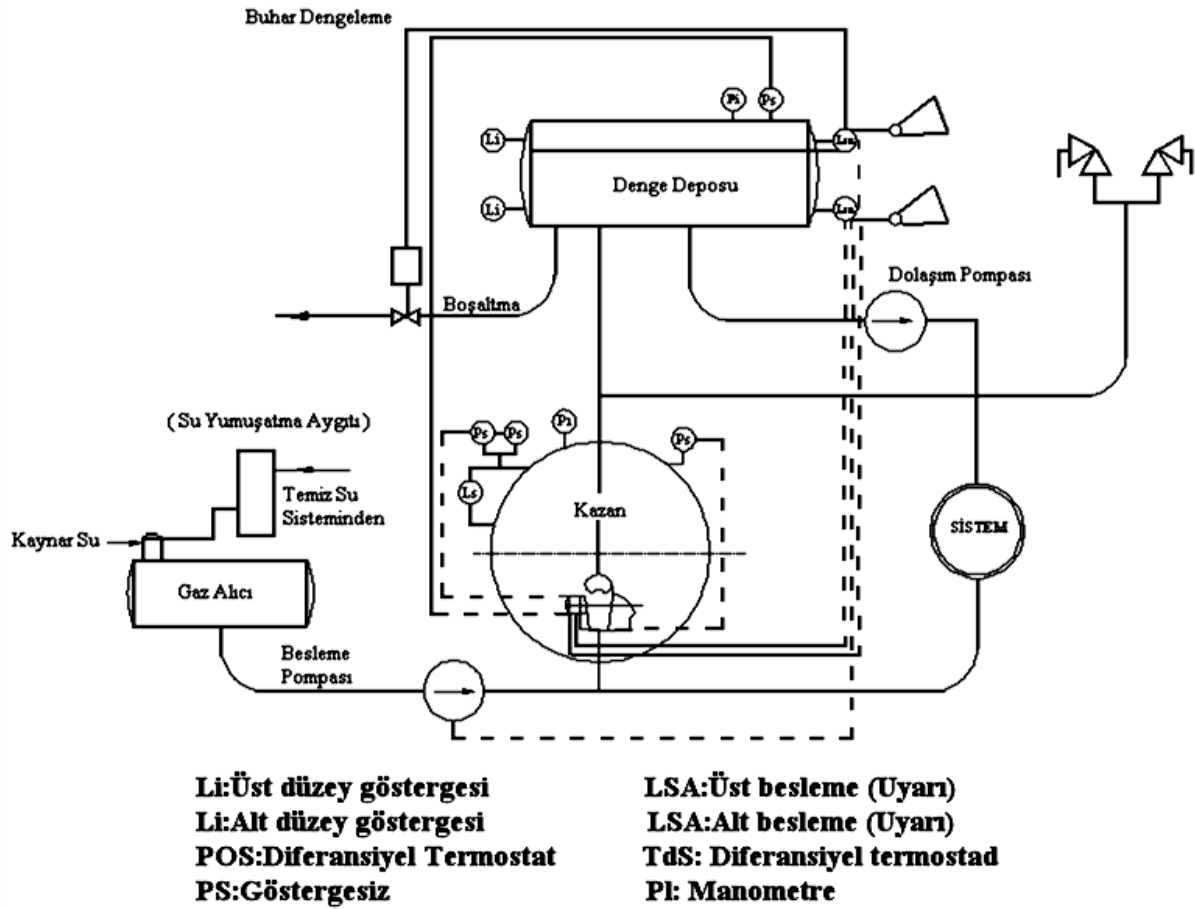
Bu sistem, çatısı olmayan ve tam bodrumlu binalarda uygulanır. Bütün katları homojen olarak ısıtmak mümkündür. Bu nedenle en iyi çalışan sistem olarak bilinmektedir. Bu özelliklerine karşın fazla kullanılan bir sistem değildir.

Şekil 3.11. Kapalı genişleme deposu üstten dağıtmalı, alttan toplamalı ısıtma sistemi

Bu sistemler ya buharla ya da azot gazı ile basınçlandırılırlar. Pompa ile basınçlandırılan sistemler de mevcuttur.

Bu sistemler otomatik kontrole oldukça uygundur. Sistemde kullanılan suyun tamamen kirecinin alınması gerekir. İlk yatırım maliyeti oldukça fazladır.

Şekil 3.13. Kızgın sulu ısıtma sistemleri

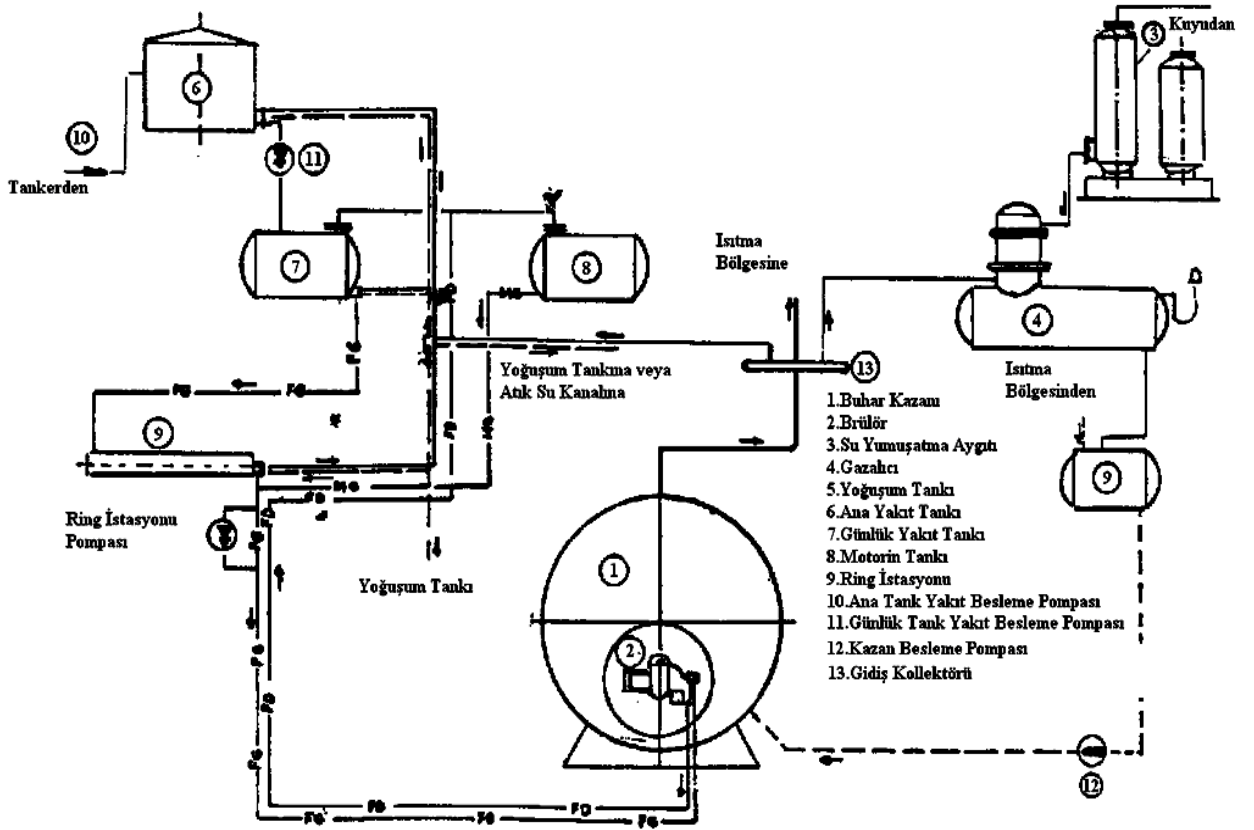
3.6. Buharla Isıtma Sistemleri

Buhar kazanlarında yakıtın yanmasıyla üretilen buhar, tesisata verilmeden önce kollektör üzerindeki yan geçiş ve hat sonlarındaki drenlere açılır.

Sisteme buhar verilmeye başlamadan önce ana buhar vanası yan geçişi açılarak, sistem ısıtılmalı ve önceden kalmış yoğuşan suyun sürüklenmesi sağlanmalıdır. Yan geçiş ve çevrim sonlarında yalnızca buhar geçtiğine emin olununca bu bölümler kapatılır ve doğal buhar kapanı durumuna geçilir. Buhar çıkışı işletme gereksinmelerine yanıt verecek duruma getirilir. Kullanılmayan hatların son noktalarının çok az açık bırakılmasında yarar vardır.

Kazandan alınan buhar çoğu zaman çevrim veya çevrimlerin üzerine konan ve kullanım yerinin basınç gereksinimine göre basınç düşürücülerden geçirilerek kullanılır. Kullanılan buhar bir tankta toplanır, çoğu zaman şamandıralı pompa sistemi ile yoğuşma tankına gönderilir. Böylece ısı ekonomisi sağlanıp verim yükseltilir.

Kullanılan su tamamen kirecsiz olmalıdır. Bu sistemlerde su beslemesi otomatik su düzeyi denetim cihazı tarafından pompaya verilen sinyalle sağlanır.

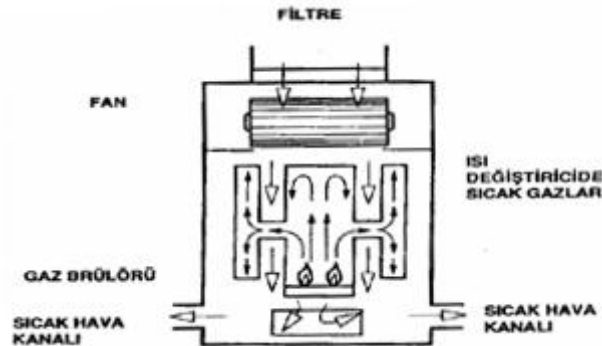
Şekil 3.14. Buhar tesisatı ilke çizelgesi

3.7. Sıcak Hava İstima Sistemleri

Sıcak havayla ısıtma sistemi oldukça ucuz olup villa tipi yapıların tamamının veya bir kısmının ısıtılmasında kullanılır.

Bu sistemlerde sıcak hava üretici katı, sıvı, gaz veya elektrikle çalışabilir. Isınma için gerekli zaman çok kısadır. Sıcak hava cihazlarında ısıtılacak havayı ısı değiştiriciye üfleyen bir fan bulunur. Fan tarafından üretilen ve ısı değiştirici de ısınan hava bir dağıtım odasından bu odayı irtibatlandırılmış kanallara çıkarak ısıtılmak istenilen hacme gönderilir.

Sıcak hava kanalları döşeme veya tavan seviyesinde bulunan çıkış ağzlarında son bulur. Bu ağzılara difüzör denir.

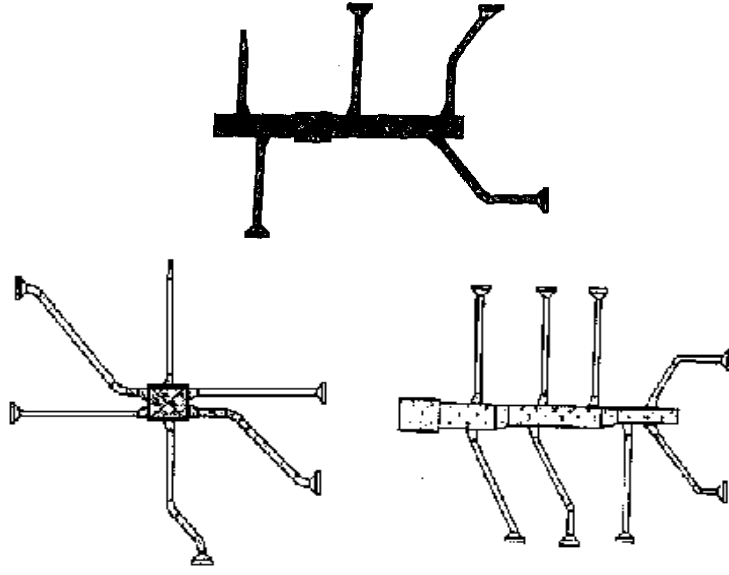

Şekil 3.15. Sıcak hava cihazı

Çıkış ağzları damperlerle ayarlanarak ortam sıcaklığı kontrol edilebilir. Hava kanalları sağlam ve sızdırmaz olmalıdır. Ayrıca kanallar izole edilmelidir.

Yapılan kanal sistemleri şunlardır:

1. Genişletilmiş sistem
2. Radyal sistem
3. Merdiven sistemi

Şekil 3.16. Uygulanan kanal sistemleri

BÖLÜM

4

ISI KAYBI HESABI

AMAÇ

Isı kaybı hesaplarını yapabilme.

Q= Isı kaybı (W)

A= Isı kaybının gerçekleştiği yüzey alanı (m²)

U= Toplam ısı geçirgenlik katsayısı ($\frac{W}{m^2 K}$)

ΔT = Yapı bileşenlerinin iki tarafındaki sıcaklık farkı (K)

Toplam ısı geçirgenlik katsayısı (U), çeşitli kalınlıktaki katmanlardan (iç sıva + delikli tuğla + Dış sıva gibi) oluşan yapı bileşeninin 1 m² sinden 1 K'lik sıcaklık farkı bulunması durumunda, watt (W) cinsinden geçen ısı miktarıdır. Toplam ısı geçirgenlik katsayısı aşağıda verilen denklem yardımıyla hesaplanır.

$$\frac{1}{U} = \frac{1}{\infty_{iç}} + \frac{d_1}{\lambda_1} + \dots + \frac{d_n}{\lambda_n} + \frac{1}{\infty_{dış}}$$

U: Toplam ısı geçirgenlik katsayısı (W/m²K).

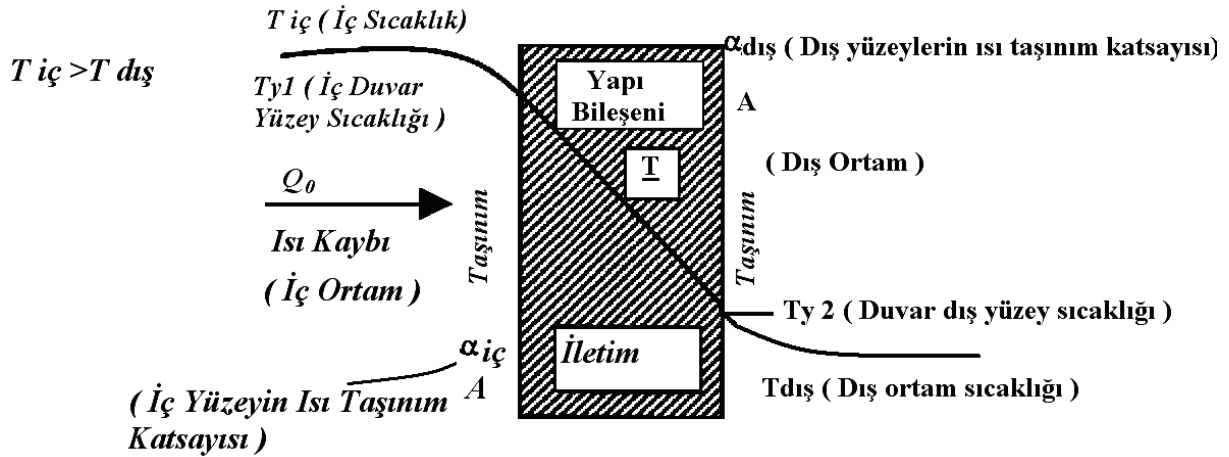
$\infty_{iç}$: İç yüzeyin ısı taşınım katsayısı (W/m²K)

$\infty_{dış}$: Dış yüzeyin ısı taşınım katsayısı (W/m²K),

d: Her bir yapı bileşeninin kalınlığı (m),

λ_n : Her bir yapı bileşeninin ısı iletkenlik hesap değeri (W/mK),

Yukarıdaki denklemde görüldüğü gibi ısı geçişi iletim ve taşınım yoluyla gerçekleşmektedir.

Şekil 4.1. İletim ve taşınım yoluyla ısı geçişi

Yukarıdaki şekilden de anlaşılacağı gibi $T_{iç}$ sıcaklığındaki iç ortamdan duvara doğru taşınım ile ısı geçişi olmaktadır. T_{y1} sıcaklığındaki iç duvar yüzeyinden, T_{y2} sıcaklığındaki dış duvar yüzeyine kadar iletimsel bir ısı geçişi olur. T_{y2} sıcaklığındaki dış yüzeyden, $T_{dış}$ sıcaklığındaki dış ortama doğru ise taşınım yoluyla ısı geçişi olur.

Formülde λ_n çeşitli yapı bileşenlerinin ısı iletkenlik katsayısı TS 825 ısı yalıtım kuralları standardı çizelgelerinden alınır. Formüldeki ∞ yüzeysel ısı taşınım direnci değerleri de ilgili

tablodan alınır. Gerekli hesaplamalar yapılarak (U) toplam ısı transfer katsayısı bulunur. A, hesabı yapılan yüzey alanıdır. (ΔT) iç ve dış ortam sıcaklıkları arasındaki farktır. İç ortam sıcaklıkları ve dış ortamın illere göre sıcaklıkları ilgili çizelgelerden alınır. Daha sonra $Q_o=A.U.\Delta T$ formülü ile W cinsinden o yüzeyden geçen ısı miktarı bulunur. Bütün yüzeyler bu şekilde hesaplandıktan sonra toplanarak o odanın ısı kaybı bulunur.

Isı geçirgenliği Δ simgesi ile gösterilir d kalınlığındaki bir yapı bileşenini paralel iki yüzeyinin 1 m^2 sinden $1 \text{ }^\circ\text{C}$ lik sıcaklık farkında bir saatte geçen ısı miktarı, ısı geçirgenliği olarak tanımlanır. Birim $\text{W}/\text{m}^2\text{K}$ dir.

$$\Delta = \frac{\lambda}{d}$$

Isı geçirgenliğinin tersi ısı geçirgenlik direnci olarak tanımlanmaktadır. Birimi $\text{m}^2\text{K}/\text{W}$

$$\frac{I}{\Delta} = \frac{d}{\lambda}$$

Farklı özelliklerdeki tabakalardan (İç sıva + Delikli tuğla + Dış sıva) oluşan yapı bileşeninin ısı geçirgenlik direnci

$$\frac{I}{\Delta} = \frac{d_1}{\lambda_1} + \frac{d_2}{\lambda_2} + \frac{d_3}{\lambda_3} \text{ İfadesi bulunur.}$$

Toplam ısı geçirgenlik katsayısı (U) denkleminde ısı geçirgenlik direnci $1/\Delta$ yerine yazarsak denklem

$$\frac{1}{U} = \frac{1}{\alpha_{iç}} + \frac{1}{\Delta} + \frac{1}{\alpha_{dış}}$$

şeklini alır.

4.2. Isı Kaybı Hesabında Çizelge Kullanımı

1. Sütun: Yapı bileşeninin işareti kısaltılmış olarak bu sütuna yazılır.

Çizelge 4.2. Isı Kaybı hesabında Yapı Bileşenleri İçin Kullanılan Semboller

İşaret	Anlam
TP	Tek Pencere
ÇP	Çift Pencere
ÇCP	Çift Camlı
DK	Dış Kapı
İK	İç Kapı
BK	Balkon Kapısı
BDD	Bitişik Dış Duvar
KD	Komşu Duvar
DD	Dış Duvar
İD	İç Duvar
Ta	Tavan
Dö	Döşeme

2.Sütun: Yapı bileşenini yönü kısaltılmış olarak bu sütuna yazılır.

DOĞU = → **D**

BATI = → **B**

KUZEY = → **K**

GÜNEY = → **G**

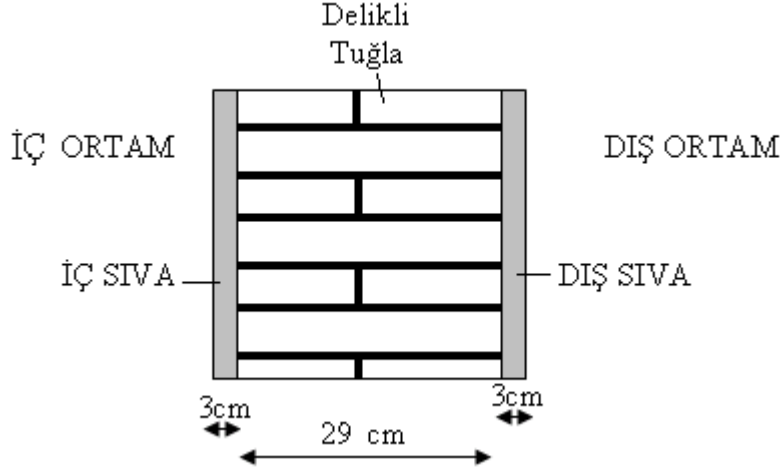
KUZEY DOĞU = → **KD**

KUZEY BATI = → **KB**

GÜNEY DOĞU = → **GD**

GÜNEY BATI = → **GB**

3. Sütun: Yapı bileşeninin kalınlığı cm olarak yazılır.

Kalınlık: 35 cm

Kalınlık binanın değişik yerlerinde kullanılan duvarlara göre değişir. 13 cm, 14 cm, 24 cm, 35 cm gibi.

Alan Hesabı:

4. Sütun : Hesabı yapılan yöndeki yapı bileşeninin uzunluğu m (metre) olarak yazılır.

5. Sütun : Hesabı yapılan yöndeki yapı bileşeninin m olarak yüksekliği veya genişliği yazılır.

6. Sütun: Toplam alanı bulabilmek için 4. ve 5. sütunlar çarpılıp bu sütuna yazılır (m²)

7. Sütun : Miktar olarak tanımlanan bu sütuna 6. sütunda hesabı yapılan alandan kaç adet olduğu yazılır. Örneğin pencere gibi aynı boyuta sahip alanlarda, pencereden sadece birinin alanı 6. sütuna yazılır. Bu eşit alanlı pencerelerden kaç adet varsa değer 7. sütuna yazılır.

8. Sütun : Duvar alanı hesaplanırken duvardaki pencere ve kapı gibi alanlar çıkartılarak net duvar alanının bulunması amaçlanmaktadır. Bir önceki satırlarda çıkarılacak alanlar yazılarak, duvar alanı hesabı yapılırken çıkarılacak alanların çıkarılması gerekir. Çıkarılan alan olarak tanınan bu sütuna bir önceki satır veya satırların 6. sütundaki değer veya toplam değer yazılır.

9. Sütun : 6. sütunda yazılan toplam alandan 8. sütunda yazılan alan çıkarılır. Hesaba girecek net duvar alanı bu sütuna yazılır.

$Q_o = U \cdot A \cdot \Delta T$ Formülündeki A sembolüyle gösterilen alan işte bu alandır.

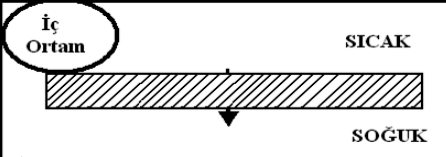
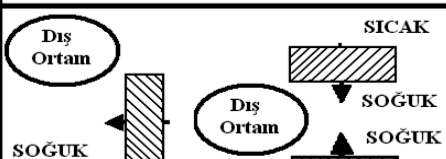
10. Sütun:

$Q_o=U.A.\Delta T$ formülündeki U sembolü ile gösterilen ısı geçirgenlik katsayısı değeri bu sütuna yazılır.

$$\frac{1}{U} = \frac{1}{h_1} + \frac{d_1}{k_1} + \frac{d_2}{k_2} + \frac{d_3}{k_3} + \frac{d_4}{k_4} + \frac{1}{h_2}$$

Formülünde (∞) yüzeysel ısı taşınım dirençleri aşağıdaki çizelgeden alınır.

Çizelge 4.3. Yüzeysel Isı Taşınım Direnç Değerleri

Durum	Yüzeysel Isı Taşınım Direnci m ² K/W
İç yüzeyler ısı geçişi yatay veya vukarı	0.13
İç Yüzeyler, Isı geçişi aşağı	0.17
Bütün Dış Yüzeyler	0.04

Pencere ve kapılar için ısı geçirgenlik direnç katsayıları aşağıdaki çizelgede verilmiştir.

Çizelge 4.4 . Pencere ve Kapılar İçin Toplam Isı Geçirgenlik Katsayıları

PENCERE ve KAPILAR	ISI GEÇİRGENLİK KATSAYISI (U) W/m²K
AHŞAP PENCERE ve KAPILAR	
Basit tek camlı pencere (TP) ve dış kapı (DK)	5.2
Özel birleştirilmiş çift camlı pencere (ÇCP) ve dış kapı (DK) (iki cam arası 6 mm)	3.3
Özel birleştirilmiş çift camlı pencere (ÇCP) ve dış kapı (DK) (iki cam arası 12 mm)	2.9
Camsız dış kapı (DK)	3.5
Bitişik (mutabık) çift, kanatlı pencere (ÇP) ve dış kapı (DK)	2.6
Kasalı çift kanatlı pencere (ÇP) ve dış kapı (DK)	2.6
METAL PENCERE ve KAPILAR (Hazır profillerinden en az iki binili)	
Basit tek camlı pencere (TP) ve dış kapı (DK)	5.8
Özel birleştirilmiş çift camlı pencere (ÇCP) ve dış kapı (DK) (iki cam arası 6 mm)	4.0
Özel birleştirilmiş çift camlı pencere (ÇCP) ve dış kapı (DK) (iki cam arası 12 mm)	3.6
Bitişik (mutabık) çift kanatlı pencere (ÇP) ve dış kapı (DK)	3.5
Kasalı çift kanatlı pencere (ÇP) ve dış kapı (DK)	3.3
Tepe penceresi (basit) (TP)	5.8
Tepe penceresi (çift) (TP)	3.5
PLASTİK (PVC) PENCERELER	
Basit tek camlı pencere (TP) ve dış kapı (DK)	5.0
Özel birleştirilmiş çift camlı pencere (ÇCP)	2.6

Pencere ve kapılar için bu değerler direk ısı kaybı hesap çizelgesine yazılır.

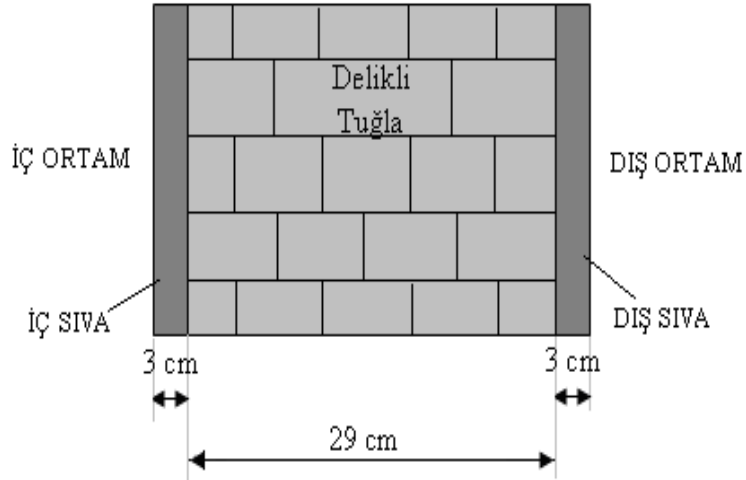
Hava tabakasının ısı geçirgenlik dirençleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Çizelge 4.5. Hava Tabakalarının Isı Geçirgenlik Dirençleri

Hava Tabakasının Durumu	Değişik kalınlıklardaki hava tabakalarının ısı geçirgenlik dirençleri						
	$\frac{1}{\Delta} = \frac{m^2 K}{W}$						
	Kalınlık (cm)						
	05.	1	2	5	10	15	20
Düşey	0.11	0.14	0.16	0.18	0.17	0.16	0.16
Yatay (sıcak yüzey altta)	0.11	0.14	0.15	0.16	0.16	0.16	0.16
Yatay (sıcak yüzey üstte)	0.11	0.14	0.18	0.21	0.21	0.21	0.21

1 boşluklu hafif tuğla ve beton briket dolgu asmolen döşemelerde döşemenin ısı geçirgenlik direnci kaplamasız olarak $\frac{1}{\Delta} = 0.26 \text{ m}^2\text{K/W}$ olarak kabul edilir

Şimdi 29 cm'lik iç ve dış sıvalı tuğla duvar için Toplam Isı Transfer (Geçirgenlik) katsayısını hesaplayalım

$$\frac{1}{U} = \frac{1}{\alpha_{iç}} + \frac{d_1}{\lambda_1} + \frac{d_2}{\lambda_2} + \frac{d_3}{\lambda_3} + \frac{1}{\alpha_{du}}$$

Durum	Yüzeysel Isı Taşınım Dirençleri m ² K/W
	İç yüzeyler ısı geçişi yatay veya yukarı 0.13
	İç yüzeyler ısı geçişi aşağı 0.17
	Bütün dış yüzeyler 0.04

Şekil 4.3. Yüzeysel ısı taşınım dirençleri

α değerleri yukarıda verilen yüzeysel ısı taşınım dirençleri çizelgesinden alınır. .

λ h ısı iletkenlik hesap değerleri TS 825 ten alınır (TS 825 EK-5).

Yapı Malzeme ve Bileşenlerinin ısı iletkenliği Hesap Değerleri (λ_n) ve Su Buharı Difüzyon Direnç Faktörleri (μ) değerleri aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.6.Yapı Malzeme ve Bileşenlerinin ısı iletkenliği Hesap Değerleri

Sıra No	Malzeme veya bileşenin çeşidi	Birim hacim kütleşi ¹⁾ kg/m ³	Isıl iletkenlik Hesap değerleri λ_h ⁴⁾ W/mK	Su buharı difüzyon direnç faktörü μ ⁶⁾
1	Doğal taşlar			
1.1	Kristal yapılı püskürük ve meta formik taşlar (granit, bazalt, mermer vb.)	>2800	3,5	
1.2	Tortul, sedimente taşlar (kum taşı, traverten, konglomeralar vb.)	2600	2,3	
1.3	Gözenekli püskürük taşlar	<1600	0,55	
2	Doğal zeminler (doğal nemlikte)			
2.1	Kum, kum-çakıl	1800	1,4	
2.2	Kil, sıkı toprak	2000	2,1	
3	Dökme malzemeler (hava kurusunda, üzeri örtülü durumda)			
3.1	Kum, çakıl, kırma taş (mıcır)	1800	0,7	
3.2	Bims çakılı (TS 3234)	≤ 1000	0,19	
3.3.	Yüksek fırın cürufu	≤ 600	0,13	
3.4	Kömür curufu	≤ 1000	0,23	
3.5	Gözenekli doğal taş mıcırları	≤ 1200	0,22	
		≤ 1500	0,27	
3.6	Genleştirilmiş prelit agregası (TS 3681)	≤ 50	0,046	
		≤ 100	0,058	
		≤ 150	0,070	
		≤ 200	0,081	
3.7	Genleştirilmiş mantar parçacıkları	≤ 200	0,05	
3.8	Polistiren, sert köpük kapçacıkları	15	0,045	
3.9	Testere ve planya talaşı	200	0,07	
3.10	Saman	150	0,058	
4	Sıvalar, şaplar ve diğer harç tabakaları			
4.1	Kireç harcı, kireç-çimento harcı	1800	0,87	15-30
4.2	Çimento harcı	2000	1,4	15-31
4.3	Alçı harcı, kireçli alçı harcı	1400	0,7	10
4.4	Yalnız alçı kullanarak (agregasız) yapılmış sıva	1200	0,35	10
4.5	Alçı harçlı şap	2000	1,2	15-35
4.6	Çimento harçlı şap	200	1,4	15-35
4.7	Dökme asfalt kaplama, kalınlık ≥ 15 mm	2300	0,9	
4.8	Anorganik asıllı hafif agregalardan yapılmış sıva harçları	800 900 1000	0,30 0,35 0,38	
4.9	Genleştirilmiş perlit agregasıyla yapılan sıvalar ve harç ve tabakaları	400 500 600 700 800	0,14 0,20 0,24 0,29	
5	Büyük boyutlu yapı elemanları ve bileşenleri (kolon, kiriş, döşeme ve ısı iletkenliği hesabına esas yüzeyi 0,25 m ² den büyük olan perde, panolar gibi)			
5.1	Normal beton, (TS 500'e uygun) doğal agregaya veya mıcır kullanılarak yapılmış betonlar	2400 2200	2,1 1,71	70-150 70-150

Çizelge 4.7. Yapı Malzeme ve Bileşenlerinin Isıl İletkenliği Hesap Değerleri

Sıra No	Malzeme veya bileşenin çeşidi	Birim hacim kütle ¹⁾ kg/m ³	Isıl iletkenlik Hesap değerleri ⁴⁾ λ_h W/mK	Su buharı difüzyon direnç faktörü ⁶⁾ μ
5.2	Kesif dokulu hafif betonlar, (agregalar arası boşluksuz) donatılı veya donatısız			
5.2.1	Gözenekli hafif agregalar kullanılarak ve kuvars kumu katılmaksızın yapılmış betonlar (TS 1114'te uygun agregalarla) ³⁾	800 900 100 1100 1200 1300 1400 1500 1600 1800 2000	0,39 0,44 0,49 0,55 0,62 0,70 0,79 0,89 1,00 1,30 1,60	70-150 70-150 70-150 70-150 70-150 70-150 70-150 70-150 70-150 70-150 70-150
5.2.2	Yalnız genişletilmiş perlit kullanılarak ve kuvars kumu katılmaksızın yapılmış betonlar (TS 3649'a uygun) ⁵⁾	300 400 500 600 700 800 900 1000 1200 1400 1600	0,10 0,13 0,15 0,19 0,21 0,24 0,27 0,30 0,35 0,42 0,49	
5.3	Tüvanan halindeki hafif agregalarla yapılan hafif betonlar (agregalar arası boşluklu)			
5.3.1	Gözeneksiz agregalar kullanılarak yapılmış betonlar	1600 1800 2000	0,81 1,10 1,40	3-10 . 5-10
5.3.2	Gözenekli hafif agregalar kullanılarak kuvarz kumu katılmadan yapılmış betonlar	600 700 800 900 1200 1400 1600 1800 2000	0,22 0,26 0,28 0,36 0,46 0,57 0,75 0,92 1,20	5-15 5-15 5-15 5-15 5-15 5-15 5-15 5-15 5-15
5.3.3	Yalnız doğal bims kullanılarak ve kuvars kumu katılmadan yapılmış betonlar (TS 3234'e uygun) (TS 2823'e uygun yapı elemanları dahil)	500 600 700 800 900 1000 1200	0,15 0,18 0,20 0,24 0,27 0,32 0,44	5-15 5-15 5-15 5-15 5-15 5-15 5-15
5.4	Organik bazlı agregalarla yapılmış hafif betonlar			
5.4.1	Ahşap testere veya planya talaşı betonu	400 600 800 1000 1200	0,14 0,19 0,25 0,35 0,44	
5.4.2	Çeltik kapağı betonu	600 700	0,14 0,17	

Çizelge 4.8 Yapı Malzeme ve Bileşenlerinin Isıl İletkenliği Hesap Değerleri

Sıra No	Malzeme veya bileşenin çeşidi	Birim hacim külesi ¹⁾ kg/m ³	Isıl iletkenlik Hesap değerleri λ_k ²⁾ W/mK	Su buharı difüzyon direnç faktörü μ
5.5	Buharla sertleştirilmiş gaz betonlar (TS 453'e uygun yapı elemanları dâhil)	400	0,14	5-10
		500	0,16	5-10
		600	0,19	5-10
		700	0,21	5-10
		800	0,23	5-10
6	Yapı plakları ve levhaları			
6.1	Gaz beton yapı levhaları (TS 453'e uygun plaklar)			
6.1.1	Normal derz kalınlığında ve normal harçta yerleştirilen levhalar	500	0,22	5-10
		600	0,24	5-10
		700	0,27	5-10
		800	0,29	5-10
6.1.2	İnce derzli veya özel yapıştırıcı kullanılarak yerleştirilen levhalar	500	0,19	5-10
		600	0,22	5-10
		700	0,24	5-10
		800	0,27	5-10
6.2	Hafif betondan duvar plakları	800	0,29	5-10
		900	0,32	5-10
		1000	0,37	5-10
		1200	0,47	5-10
		1400	0,58	5-10
6.3	Alçıdan duvar levhalar ve blokları (gözenekli, delikli, dolgu veya agregalı olanlar dâhil) (TS 451, TS. 452, TS 1474'e uygun)	600	0,29	5-10
		750	0,35	5-10
		900	0,41	5-10
		100	0,47	5-10
		1200	0,58	5-10
6.4	Genleştirilmiş perlit agregası katılmış alçı duvar levhaları (TS 3682'ye uygun)	600	0,29	5-10
		750	0,35	5-10
		900	0,41	5-10
6.5	Alçı karton plakalar (TS 452'e uygun)	900	0,21	8
7	Kâğır duvarlar			
7.1.1	TS 704, TS 705'e uygun tuğlalarla yapılan kâğır duvarlar, dolu klinker, düşey delikli klinger, (TS 4562) seramik klinger (TS 2602)	1800	0,81	50-100
		2000	0,94	50-100
		2200	1,20	50-100
7.1.2	TS 704, TS 705'e uygun dolu veya düşey delikli tuğlalarla duvarlar	1200	0,50	5-10
		1400	0,58	5-10
		1600	0,68	5-10
		1800	0,81	5-10
		2000	0,96	5-10
7.1.3	Düşey delikli tuğlalarla duvarlar (TS 4377'ye uygun AB sınıfı tuğlalarla, normal derz veya harç cepli)			
7.1.3.1	Normal harç kullanarak AB sınıfı tuğlalarla yapılan duvarlar	700	0,35	5-10
		800	0,38	5-10
		90	0,42	5-10
		1000	0,45	5-10
7.1.3.2	TS 4916'ya uygun harç kullanılarak ASE sınıfı tuğlalarla yapılan duvarların ²⁾	700	0,30	5-10
		800	0,33	5-10
		900	0,36	5-10
		1000	0,39	5-10
7.1.4	Düşey delikli hafif tuğlalarla duvarlar (TS 4377'ye uygun W sınıfı tuğlalarla, normal veya harç cepli)			

Çizelge 4.9.Yapı Malzeme ve Bileşenlerinin Isıl İletkenliği Hesap Değerleri

TS 825 EK 5'in Devamı

Sıra No	Malzeme veya bileşenin çeşidi	Birim hacim kütle ¹⁾ kg/m ³	Isıl iletkenlik Hesap değerleri λ_h ⁴⁾ W/mK	Su buharı difüzyon direnç faktörü μ ⁶⁾
7.1.4.1	Normal harç kullanılarak W sınıfı tuğlalarla yapılan duvarlar	≤ 700 800 900 1000	0,30 0,33 0,36 0,39	5-10 5-10 5-10 5-10
7.1.4.2	TS 4916'ya uygun harç kullanılarak W sınıfı tuğlalarla yapılan duvarlar ²⁾	≤ 700 800 900 1000	0,24 0,27 0,30 0,33	5-10 5-10 5-10 5-10
7.1.5	Düsey delikli hafif tuğlalarla duvarlar (TS 4377'ye uygun W sınıfı lamba zıvanalı tuğlalarla)			
7.1.5.1	Normal harç kullanılarak W sınıfı lamba zıvanalı tuğlalarla yapılan duvarlar	≤ 700 800 900 1000	0,24 0,24 0,30 0,34	5-10 5-10 5-10 5-10
7.1.5.2	TS 4916'ya uygun harç kullanılarak W sınıfı lamba zıvanalı tuğlalarla yapılan duvarlar ²⁾	≤ 700 800 900 1000	0,18 0,21 0,24 0,28	5-10 5-10 5-10 5-10
7.1.6	Yatay delikli tuğlalarla duvarlar (TS 4563)	≤ 1000	0,45	5-10
7.2	Kireç kum taşı duvarlar (TS 808'e uygun)	700 800 900 1000 1200 1400 1600 1800 2000 2200	0,35 0,40 0,44 0,50 0,57 0,70 0,79 0,99 1,10 1,30	5-10 5-10 5-10 5-10 5-10 5-10 5-10 5-10 5-10 5-100
7.3	Gaz beton duvar blokları ile duvarlar (TS 453'e uygun)			
7.3.1	Normal derz kalınlığında ve normal harçla yerleştirilmiş bloklara duvarlar	400 500 600 700 800	0,20 0,22 0,24 0,27 0,29	5-10 5-10 5-10 5-10 5-100
7.3.2	İnce derzli (derz kalınlığı ≤ 3 mm) veya özel yapıştırıcısıyla yerleştirilmiş bloklarla duvarlar (blok uzunluğunun en az 500 mm olması şartıyla)	400 500 600 700 800	0,15 0,17 0,20 0,23 0,27	5-10 5-10 5-10 5-10 5-10
7.3.3	TS 4916'ya uygun harç kullanılarak gaz beton bloklarla yapılan duvarlar ²⁾	400 500 600 700 800	0,14 0,16 0,18 0,21 0,23	5-10 5-10 5-10 5-10 5-10
7.4	Beton briket veya duvar blokları ile duvarlar			
7.4.1	Hafif betondan dolu briket veya dolu bloklarla duvarlar (TS 406'ya uygun ve kuvars kumu katılmaksızın yapılmış briket ve bloklarla)	500 600 700 800 900 1000 1200 1400 1600 1800 2000	0,32 0,34 0,7 0,40 0,43 0,46 0,54 0,63 0,74 0,87 0,99	5-10 5-10 5-10 5-10 5-10 5-10 5-10 5-10 5-10 5-10 5-10

Çizelge 4.10. Yapı Malzeme ve Bileşenlerinin Isıl İletkenliği Hesap Değerleri

TS 825 EK 5'in Devamı

Sıra No	Malzeme veya bileşenin çeşidi	Birim hacim kütlesi ¹⁾ kg/m ³	Isıl iletkenlik Hesap değerleri λ_n ⁴⁾ W/mK	Su buharı difüzyon direnç faktörü μ ⁶⁾
7.4.2	Doğal bims beton dandolu bloklarda duvarlar (TS 2823'e uygun DDB türü bloklarla, kuvars kumu katılmaksızın yapılmış)	500	0,29	5-10
		600	0,32	5-10
		700	0,35	5-10
		800	0,39	5-10
		900	0,43	5-10
		1000	0,46	5-10
		1200	0,54	5-10
		1400	0,63	5-10
		1600	0,74	5-10
		1800	0,87	5-10
2000	0,99	5-10		
7.4.3	Kuvars kumu katılmaksızın doğal bimsle yapılmış betondan özel yarıklı dolu duvar bloklarıyla duvarlar (TS 2823'e uygun SW türü bloklarla) Uzunluk \geq 490 mm 240 mm \leq Uzunluk < 490 mm	500	0,20	5-10
		600	0,22	5-10
		700	0,25	5-10
		800	0,28	5-10
		500	0,22	5-10
		600	0,24	5-10
		700	0,28	5-10
		800	0,31	5-10
7.4.4	Genleştirilmiş perlit betonundan dolu bloklarla duvarlar (kuvarz kumu katılmaksızın yapılmış bloklarla) (TS 3681'e uygun agregayla TS 406'ya uygun olarak yapılmış bloklara)			
7.5	Boşluklu briket veya bloklarla duvarlar			
7.5.1	Hafif betondan boşluklu bloklarla duvarlar (kuvars kumu katılmaksızın TS 2823'e uygun BDB türü bloklarla)			
7.5.1.1	2 sıra boşluklu; genişlik \leq 240 mm, 3 sıra boşluklu; genişlik \leq 300 mm, 4 sıra boşluklu; genişlik \leq 365 mm, 5 sıra boşluklu; genişlik \leq 490 mm, 6 sıra boşluklu; genişlik \leq 490 mm, olan bloklarda	500	0,29	5-10
		600	0,32	5-10
		700	0,35	5-10
		800	0,39	5-10
		900	0,44	5-10
		100	0,49	5-10
		1200	0,60	5-10
		1400	0,73	5-10
7.5.1.2	2 sıra boşluklu; genişlik = 300 mm, 3 sıra boşluklu; genişlik = 365 mm olan bloklarda	500	0,29	5-50
		600	0,34	5-50
		700	0,39	5-50
		800	0,46	5-50
		900	0,55	5-50
		100	0,64	5-50
		1200	0,76	5-50
1400	0,90	5-50		
7.5.2	Normal betondan boşluklu briket ve bloklarda duvarlar (TS 406'ya uygun)			
7.5.2.1	2 sıra boşluklu; genişlik \leq 240 mm, 3 sıra boşluklu; genişlik \leq 300 mm, 4 sıra boşluklu; genişlik \leq 365 mm olan bloklarda	\leq 1800	0,92	20-30
7.5.2.2	2 sıra boşluklu; genişlik = 300 mm, 3 sıra boşluklu; genişlik = 365 mm olan bloklarda	\leq 1800	1,3	20-30

Çizelge 4.11.Yapı Malzeme ve Bileşenlerinin Isıl İletkenliği Hesap Değerleri

TS 825 EK 5'in Devamı

Sıra No	Malzeme veya bileşenin çeşidi	Birim hacim kütlesi ¹⁾ kg/m ³	Isıl iletkenlik Hesap değerleri ⁴⁾ W/mK	Su buharı difüzyon direnç faktörü ⁵⁾ μ
7.6	Doğal taşlarla örülmüş moloz taş duvarlar Taşın birim hacim kütlesi; < 1600 kg/m ³ ≤ 1600, <2000 kg/m ³ ≤ 2000, <2600 kg/m ³ ≤ 2600 kg/m ³		0,80 1,16 1,74 2,56	
8	Ahşap ve ahşap mamulleri			
8.1	Ahşap			
8.1.1	İğne yapraklı ağaçlardan elde edilmiş olanlar	600	0,13	40
8.1.2	Kayın, meşe, dişbudak	800	0,20	40
8.2	Ahşap memülleri			
8.2.1	Kontrplak (TS 46), kontratabla (TS 1047)	800	0,13	50-400
8.2.2	Ahşap yonga levhalar			
8.2.2.1	Yatık yongalı levhalar (TS 180, TS 1617)	700	0,13	50-400
8.2.2.2	Dik yongalı levhalar (TS 3482)	700	0,17	20
8.2.3	Odun lifi levhalar			
8.2.3.1	Sert ve orta sert odun lifi levhalar (TS 64)	600 800 1000	0,13 0,15 0,17	70 70 70
8.2.3.2	Hafif odun lifi levhalar	≤ 200 ≤ 300	0,046 0,058	5 5
9	Kaplamalar			
9.1	Döşeme kaplamaları			
9.1.1	Linolyum	1000	0,17	
9.1.2	Mantarlı linolyum	700	0,08	
9.1.3	Sentetik malzemeden kaplamalar (örneğin PVC)	4500	0,23	
9.1.4	Halı vb. kaplamalar	250	0,07	
9.2	Suya karşı yalıtım kaplamaları			
9.2.1	Bitüm ve bitüm emdirilmiş kaplamalar			
9.2.2	Armatürlü bitümlü pestiller (membranlar) Bitümlü karton Cam tülü armatürlü bitümlü pestil 0,01 mm alüminyum folyolu bitümlü pestil cam tülü armatürlü polimer bitümlü membran Polimer bitümlü su yalıtım örtüleri	1100 1200 900 2000 2000-5000	0,19 0,19 0,26 0,19 0,30	2000 14000 100000 14000 20000
9.2.3	Armatürlü veya armatürsüz plastik pestil ve folyolar Polietilen folyo PVC örtü PIB polyisobütilen örtü ECB etilen kopolimer örtü EPDM etilen propilen kauçuk örtü	1000 1200 1600 1000 1200	0,19 0,19 0,26 0,19 0,30	80000 42000 300000 80000 100000
10	Isı yalıtım malzemeleri			
10.1	Odun talaşı levhaları (TS 305) Levha kalınlığı ≥ 25 mm Levha kalınlığı = mm	360-480 570	0,09 0,15	2-5 2-5
10.2	Sentetik köpük malzemeler			
10.2.1	Polistiren sert köpük levhalar (PS)			
10.2.1.1	Polistiren-partiküller köpük (TS 7316)	≥ 15	0,040	20,250
10.2.1.2	Polistiren-ekstrüde köpük XPS (TS 11989)			
10.2.1.2.1	Yüzeyi pürüzlü veya pürüzlü ve kanallı levhalar	≥ 20	0,031	8-250
10.2.1.2.2	Yüzeyi düzgün (ciltli) levhalar	≥ 30	0,028	8-250
10.2.2	Polüretan sert köpük levhalar (PUR) (TS 2193) (TS 10981)	≥ 30	0,035	30-100
10.3	Fenol reçinesinden sert köpük levhalar	≥ 30	0,040	10-50
10.4	Mineral ve bitkisel lifli yalıtım malzemeleri (TS 901)	8-500	0,040	1
10.5	Cam köpüğü levhalar	100500	0,052	10000
10.6	Mantardan ısı yalıtım levhaları (TS 304)	80-160 >160-250 >250-500	0,040 0,050 0,055	10 30 35
10.7	Kamıştan hafif levhalar		0,058	

	Malzeme Cinsi	Kalınlık , d (m)	Isı iletkenlik hesap Isı iletkenlik d değeri değeri λ_n (W/m K)
a	Dış Sıva	0,03	1,4
b	Delikli Tuğla	0,29	0,50
c	İç Sıva	0,03	0,87

Bulunan bu değerlerden sonra Toplam ısı geçirgenlik katsayısı U şöyle hesaplanır.

$$\frac{1}{U} = \frac{1}{1,4} + \frac{0,29}{0,50} + \frac{1}{0,87}$$

$$\frac{1}{U} = 0,714 + 0,58 + 1,15$$

$$\frac{1}{U} = 2,444$$

$$U = 0,41$$

11. Sütun: Dış ortam sıcaklıkları ve tesisat projelerinde kullanılan iç ortam sıcaklıkları tablolardan alınır.

$\Delta T = (T_{iç} - T_{dış})$ formülüyle hesaplanarak bu sütuna yazılır.

EK-2: Yerleşim Yerlerine Göre Isı Hesabında Kullanılacak Dış Sıcaklık Değerleri
Çizelge 4.12. Yerleşim Yerlerine Göre Isı Hesabında Kullanılacak Dış Sıcaklık Değerleri

Merkez	Sıcaklık °C	Merkez	Sıcaklık °C	Merkez	Sıcaklık °C	Merkez	Sıcaklık °C
Acıpayam	-6	Ayancık	-3 R	Bozkurt	-3 R	Çukurca	-18
ADANA	0 R	Ayazı	-6 R	Bozova	-6 R	Çumra	-12
ADAPAZARI	-3 R	Ayaş	-12 R	Bozüyük	-9 R	Çüngüş	-9
Adilcevaz	-15	AYDIN	-3 R	Bucak	-9	Çıldır	-21
ADİYAMAN	-9	Ayvacık	-3 R	Bulancak	-3	Çınar	-6 R
Ağlasun	-9	Ayvalık	-3 R	Bulanık	-21	Daday	-12
Ağın	-15	Azdavay	-9	Buldan	-6	Darende	-15
AGRI	-24	Babaeski	-9 R	BURDUR	-9	Datça	-3 R
AFYON	-12 R	Bafra	-3 R	Burhaniye	-3 R	Demirci	-6 R
Afşin	-15	Bahçe	-3	BURSA	-6 R	Demirköy	-9 R
Ahlat	-15	Bala	-12 R	Bünyan	-15	DENİZLİ	-6
Akçaabat	-3	BALIKESİR	-3 R	Ceyhan	0 R	Dereli	-6
Akçadağ	-12	Balyağ	-3 R	Cide	-3 R	Derik	-6 R
Akçakale	-6 R	Banaz	-9 R	Cihanbeyli	-12	Develi	-15
Akçakoca	-3 R	Bandırma	-6 R	Cire	-6	Devrek	-9
Akdağ Madeni	-15	BARTIN	-3 R	Çal	-9	Devrekâni	-12
Akhisar	-3 R	Başkale	-27	Çamardı	-15 R	Dicle	-9
Akkuş	-6	Baskil	-12	Çameli	-6	Digor	-27
AKSARAY	-15	BATMAN	-9	Çan	-3	Dikili	-3 R
Akseki	-9 R	Bayat	-15	ÇANAKKALE	-3 R	Dinar	-9
Akşehir	-12	BAYBURT	-15	Çankaya	-12 R	Divriği	-18
Alaca	-15	Bayhan	-12	ÇANKIRI	-15	Diyadin	-24
Alaçam	-3 R	Bayramiç	-3 R	Çardak	-9	DIYARBAKIR	-9 R
Alanya	+3 R	Bayındır	-3	Çarşamba	-3 R	Doğanhisar	-12
Alaşehir	-6	Bergama	-3 R	Çat	-21	Doğanşehir	-9
Almus	-12	Besni	-9	Çatalak	-21	Doğubayazıt	-27
Altınözü	0 R	Berişi	-9	Çatalca	-6 R	Dörtöy	+3 R
Altıntaş	-12	Beykoz	-3 R	Çatalzeytin	-3 R	Durağan	-9
Aluçra	-12	Beyşehir	-12 R	Çay	-12	Dursunbey	-9 R
AMASYA	-12	Beytüşşebap	-18	Çaycuma	-6 R	Düzce	-9 R
Anamur	+3	Beyşehir	-12	Çayeli	-3	Eceabat	3 R
Andırın	-9	Biga	-3 R	Çaykara	-9	EDİRNE	-9
ANKARA	-12 R	Bigadiç	-6 R	Çayyralan	-15	Edremit	-3 R
ANTAKYA	0 R	BİLECİK	-9 R	Çayyırı	-18	Eğirdir	-9
ANTALYA	+3 R	BİNGÖL	-18 R	Çekerek	-15	Eflani	-12
Araban	-9	Birecik	-6 R	Çelikhhan	-9	ELAZIĞ	-12
Araç	-15	Bismil	-9	Çemişkezek	-15	Elbistan	-12
Araçlı	-3	BİTLİS	-15	Çerkezköy	-9 R	Eleşkirt	-24
Arpaçay	-27	Boğazlıyan	-15	Çerkeş	-15	Elmalı	-9
Arapkir	-15	Bodrum	+3 R	Çermik	-9 R	Emet	-9 R
Ardahan	-21	BOLU	-15	Çeşme	0	Emirdağ	-12
Ardanuç	-9	Bolvadin	-12	Çiçekdağ	-15	Enez	-9 R
Ardeşen	-3	Bor	-15 R	Çifteler	-15 R	Erbaa	-12
Arguvan	-12	Borçka	-3	Çine	-3 R	Erciş	-15
Arhavi	-3	Bornova	0 R	Çivril	-9	Erdek	-6 R
Artova	-12	Boyabat	-9	Çorlu	-9 R	Erdemli	+3
ARTVİN	-9	Bozcaada	-15	Çoruh	-9	Ereğli (Karadeniz)	-3 R
Aşkale	-21	Bozdoğan	+3 R	ÇORUM	-15	Ereğli (Konya)	-15
Avanos	-15	Bozkır	-9	Çubuk	-12 R	Ergani	-9

Çizelge 4.13.Yerleşim Yerlerine Göre Isı Hesabında Kullanılacak Dış Sıcaklık Değerleri

Merkez	Sıcaklık °C	Merkez	Sıcaklık °C	Merkez	Sıcaklık °C	Merkez	Sıcaklık °C
Ermenek	-9	GÜMÜŞHANE	-12	Kadıköy	-3 R	Kızıltepe	-6
Eruh	-6	Gündoğmuş	-3 R	Kadınhan	-12	Kiğı	-18
ERZİNCAN	-18	Güney	-6	Kağızman	-24	Kilis	-6
ERZURUM	-21	Gürpınar	-18	Kadirli	-3 R	Kiraz	-3
Eskipazar	-15	Gürün	-15	K.MARAŞ	-9	Koçarlı	-3 R
ESKİŞEHİR	-12	Hacıbektaş	-12	Kahta	9 R	KONYA	-12
Espiye	-3	Gadım	-9	Kalecik	-12	Korkuteli	-9
Ezine	-3 R	Hafik	-18	Kaman	-12	Köyceğiz	-3 R
Eşine	-6	HAKKARİ	-24	Kandıra	-3 R	Koyulhisar	-12
Fatsa	-3 R	Halfeti	-9 R	Kangal	-18	Kozaklı	-15
Feke	-9	Hamur	-24	Karabük	-12	Kozan	-3 R
Felahiye	-15	Hanak	-21	Karaburun	-3	Kozluk	-12
Fethiye	-3	Hani	-12	Karacabey	-6 R	Kula	-6
Fındıklı	-3	Hassa	-3 R	Karacasu	-3	Kulp	-15
Finike	+3 R	Havsa	-9 R	Karahallı	-9 R	Kumluca	0
Foça	0	Hvza	-9	Karaisalı	-3 R	Kuşadası	0 R
Gazipaşa	-3 R	Haymana	-12 R	Karakoçan	-18	Kurtalan	-9
GAZİANTEP	-9	Hayrabolu	-9 R	KARAMAN	-12	Kurucaşile	-3 R
Gebze	-3 R	Hazro	-12	Karamürsel	-3 R	Kurşunlu	-15
Gediz	-9 R	Hekimhan	-15	Karapınar	-12	Kuyucuk	-3
Gelendost	-12	Hendek	-6 R	Karasu	-3 R	Küre	-6 R
Gelibolu	-3 R	Hilvan	-6 R	Karataş	+3 R	KÜTAHYA	-12
Gemerek	-15	Hizan	-18	Karayazı	-24	Ladik	-9
Gemlik	-3 R	Hopa	-3	Kargı	-12	Lalapaşa	-9 R
Genç	-15	Horasan	-27	Karlıova	-21	Lapseki	-3 R
Gercüş	-6	Hozat	-18	KARS	-27	Lice	-15
Gerede	-15	Hınzır	-21	Kartal	-3 R	Lüleburgaz	-9 R
Gerger	-9	İĞDIR	-18	KASTAMONU	-12	Maçka	-3
Germencik	-3 R	İlgaz	-15	Kavak	-6	Mağara	-15
Gerze	-3 R	İlgın	-12	KAYSERİ	-15	Maden	-9
Gevaş	-15	İSPARTA	-9	Kaş	+3 R	Mahmudiye	-12 R
Geyve	-6 R	İdil	-6	Keban	-12	MALATYA	-12
GİRESUN	-3	İkizdere	-9	Keçiborlu	-9	Malazgirt	-21
Göksun	-12	İliç	-18	Keles	-3 R	Malkara	-6 R
Gölbaşı	-9	İmranlı	-18	Kelkit	-15	Manavgat	-3 R
Gölcük	-3 R	İmroz	-3 R	Kemah	-18	Manyas	-6 R
Göle	-21	İncesu	-15	Kemaliye	-18	MANİSA	-3 R
Göhlhisar	-9	İnebolu	-3 R	Kemalpaşa	-3	MARDİN	-6
Gölköy	-6	İnegöl	-9 R	Kesput	-6 R	Marmaris	+3 R
Gölpazarı	-9	İpsala	-9 R	Keskin	-12	Mazgirt	-18
Gönen	-6 R	İskenderun	+3	Keşan	-6 R	Mazıdağı	-6
Gönülcek	-15	İskilip	-15	Keşap	-3	Mecitözü	-15
Gördes	-6 R	İslâhiye	-3	Kıbrısçık	-12	Menemen	0 R
Görele	-3	İspir	18	Kınık	-3 R	Mengen	-15
Göynük	-9 R	İSTANBUL	-3 R	Kırıkhan	0 R	Meriç	-9 R
Güdül	-12 R	İvrindi	-3 R	KIRIKKALE	-12	MERSİN	+3
Gülpınar	-3	İZMİR	0	Kırkağaç	-3	Merzifon	-12
Gülşehir	-15	İZMİT	-3 R	KİRŞEHİR	-12	Mesudiye	-12
Gümüşhacıköy	-12	İznik	-3 R	Kızılcahamam	-12	Midyat	-6

EK-2: Yerleşim Yerlerine Göre Isı Hesabında Kullanılacak Dış Sıcaklık Değerleri (Devam)
Çizelge 4.14. Yerleşim Yerlerine Göre Isı Hesabında Kullanılacak Dış Sıcaklık Değerleri

Merkez	Sıcaklık °C	Merkez	Sıcaklık °C	Merkez	Sıcaklık °C	Merkez	Sıcaklık °C
Mihalıççık	-12 R	Pazar	-3	Şefaathlı	-15	Uluborlu	-9
Milis	0	Pazarcık	-9	Şemdinli	-27	Uludere	-12
Mucur	-12	Pazaryeri	9	Şereflikoçhisar	12	Ulukışla	-15
Mudanya	-3 R	Pehlivanköy	-9 R	ŞIRNAK	-6	Ulus	-6 R
MUĞLA	3 R	Perşembe	-3 R	Şile	-3 R	URFA	-9 R
Mudurnu	-9	Pertek	-12	Şiran	-15	Uzunköprü	-9 R
Muradiye	-18	Pervari	-15	Şirvan	-12	UŞAK	-3 R
Mutarlı	-6 R	Pınarbaşı	-15	Şuhut	-12 R	Ünye	-15
Mut	-9	Posof	-15	Taşköprü	-12	Urfa	-3 R
Mutki	-15	Pozantı	-9	Taşlıçay	-24	Üsküdar	-3
MUŞ	-18	Pülümür	-16	Taşova	-12	Vakfikebir	-15
Nallıhan	-12 R	Pütürge	-9	Tatvan	-15	VAN	-21
Narman	-24	Refahiye	-18	Tavas	-3	Varto	-9
Nazilli	-3	Reşadiye	-12	Tavşanlı	-9 R	Vezirköprü	-6 R
Nazimiye	-18	Reyhanlı	-3 R	Tefenni	-9	Viranşehir	-6 R
NEVŞEHİR	-15	RİZE	-3	TEKİRDAĞ	-6 R	Vize	-15
NİĞDE	-15 R	Safranbolu	-12	Tekmen	-21	Yahyalı	-3 R
Niksar	-12	Saimbeyli	-12	Tercan	-21	YALOVA	-12
Nizip	-6 R	Salihli	-3	Terme	-3 R	Yalvaç	-15
Nusaybin	-6 R	Samandağ	+3 R	Tire	-3 R	Yapraklı	-3 R
Oğuzeli	-9	SAMSUN	-3 R	Tirebolu	-3	Yatağan	-9
Of	-3	Sandıklı	-12	TOKAT	-15	Yavuzeli	0 R
Oltu	-24	Sapanca	-3 R	Tomarza	-15	Yayladağı	-3 R
Olur	-18	Sultanhisar	-3	Tonya	-3	Yenice	-6 R
ORDU	-3	Suluova	-12	Torbali	0 R	Yenişehir	-15
Orhaneli	-6 R	Sungurlu	-15	Tortum	-21	Yeşilhisar	-9
Ortaköy	-15	Susurluk	-6 R	Tosya	-15	Yeşilyurt	-15
				Lİ	-18	Yüksekova	-12
Ovacık	-18	Şabanözü	-15	Turgutlu	-3	Yunak	-12
Ödemiş	-3	Şankaya	-21	Turhal	-12	Yusufeli	-12
Ömerli	-6	Şarkikarağaç	-12	Türkeli	-3 R	Yığılıca	-18
Özalp	-15	Şarköy	-3 R	Tutak	-22	Yıldızeli	-18
Palu	-15	Şarkışla	-18	Tuzluca	-18	Zara	-18
Pasinler	-24	Şavşat	-12	Ula	-3 R	Zire	-15
Patnos	-21	Şebinkarahisar	12	Ulubey	-9	ZONGULDAK	-3 R

Çizelge 4.15. Tesisat Projelerinde Kullanılan İç Hava Sıcaklıkları

Isıtılacak Hacmin Adı	Sıcaklığı °C	Isıtılacak Hacmin Adı	Sıcaklığı °C
1. KONUTLAR		5. FABRİKA YAPILARI	
Oturma odası (salonlar)	22	Ağır iş yapan atölye ve montaj yeri	15
Yatak odası	20	Hafif iş yapan atölyeler	18
Antre, WC, mutfak	18	Kadın işçilerin çalıştığı örgü, biçki ve dikiş atölyeleri	20
Banyo	26	6. CEZA ve TUTUKEVİ	
Merdiven	10	Tek odalar, yatak odaları	20
2. İŞ ve İDARE BİNALARI		Hafif iş atölyesi ve koğuş	18
Berber, terzi dükkan	20	Banyo, duş, soyunma hacimleri	26
Lokanta, otel ve pansiyon odası	20	WC	15
Bekleme odası	20	7. ÇEŞİTLİ YERLER	
Oturarak çalışılan iş atölyesi	20	Sergi evleri, müzeler	15
Tesviye, torna, marangoz vb atölye	18	Sinema ve tiyatro salonları	18
Demir, döküm, pres vb atölyeler	18	Garajlar	10
Elektrik, bobinaj vb atölyeleri	20	Yüzme havuzu	
Motor vb yenileştirme atölyesi	20	Bekleme salonu	18
Kaporat boya vb iş atölyesi	18	Banyo ve duş odalarına geçiş yolu	20
Merdiven ve asansör boşluğu	15	Soyunma ve giyinme odaları	22
Koridor, WC	15	Kurna ve duş odaları	20=22
Toplantı salonu	20	Yüzme havuzu hacmi	22=25
Sinema, tiyatro, diskotek, gazino vb eğlence salonları	18	Roman hamamı ve sauna	
Büro hacimleri (Müdür, memur odası)	20	Soyunma ve son terleme odası	22
Arşiv hacimleri	15	1. Terleme hacmi	40=50
3. OKULLAR**		2. Terleme hacmi	50=60
Derslik, doğal bilim öğretimi için özel hacimler, pedagoji merkezleri, çeşitli amaçlar için kullanılan salonlar, öğretmen, yönetici ve kreş odaları	22	Yıkama ve duş hacmi	26
Dersli öğretim mutfağı ve iş atölyesi	15=18	Sihhi banyo hacmi	26
Öğretim aracı deposu, laboratuvar, vestiyer	15	Büro hacmi	20
Duş, soyunma ve giyinme odaları	26	Merdiven ve asansör boşluğu	18
Revir, doktor ve muayene odaları	24	Jimnastik salonu	18
Koridor, merdiven ve asansör boşluğu kapalı teneffüs salonları ve WC	10=15	Lokanta	18
Kreşlerde koridor, merdiven ve asansör boşluğu, WC	15	Kütüphane ve okuma salonu	20
Okullarda konferans salonları	18	Ambar ve depolar	10
Jimnastik salonu	15	Dükkânlar	18
Ortopedik jimnastik salonu	20	Sera binaları	
4. HASTANE YAPILARI		Normal çiçek ve bitkiler	15
Hasta yatak ve poliklinik odası	20	Sıcak iklim bitkileri	25
Banyo, duş, ameliyat, röntgen ve röntgen soyunma odaları	22	* Projeyi yaptıran tarafından başka bir değer istenmedikçe projesi düzenlenecek yapının ısı yükü bu iç hacim sıcaklıklarına göre hesaplanacaktır.	
Eczane ve laboratuvar	20	** Dersliklerin sıcaklıkları normal pencere havalandırmasıyla dinlenme sıralarında (teneffüslerde) 18°C altına düşürülebilir.	
Merdiven ve asansör boşluğu, koridor, bekleme salonu, hol ve WC	18	Not : Hastane, fabrika, camii, tiyatro vb yapıların iç hacim sıcaklıkları projeyi yaptıranla birlikte saptanmalıdır.	

Çizelge 4.16.Binalarda Isıtılmayan Bölgelerin Sıcaklıkları

Dış Sıcaklıklar		3	0	-3	-6	-9	-12	-15	-18	-21	-24	-27
Çatı arasındaki ısıtılmayan mahaller												
W/m ² K U<2,33 2,33≤U≤5,82 U>5,82		9	7	4	2	-1	-3	-6	-8	-11	-13	-16
		6	4	1	-1	-4	-6	-9	-11	-14	-15	-19
		3	1	-2	-4	-6	-9	-12	-14	-17	-19	-22
Isıtılmamış mahaller	İçeriye veya bodruma kapı ya da pencereci bir kısmı ısıtılmış mahallerle çevrili	15	14	12	10	9	7	5	3	2	0	-1
	Dış kapı veya pencereci kısmı ısıtılmış mahallerle çevrili	10	8	6	5	3	1	0	-2	-4	-6	-7
Toprak sıcaklığı	Döşeme altındaki	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
	Dış duvara bitişik	5	5	3	2	1	0	-1	-2	-3	-4	-5
Evlerin bitişik sıcaklığı	Merkezi ısıtmalı	15										
	Mahalli ısıtmalı	10										
Kazan dairesi		20										
Kömürlük		10										

12.Sütun $Q_0=A.U.(\Delta T)$ Formülündeki değerler tamamıyla ortaya çıkmıştır. 9. SÜTUN X 10 SÜTUN X 11 SÜTUN çarpılarak çıkan değer 12. SÜTUNA yazılır. Bu değer artırımsız (zamsız) ısı kaybıdır.

ADANA MESLEK YÜKSEKOKULU İKLİMLENDİRME SOĞUTMA PROGRAMI																ISİ KAYBI HESABI ÇİZELGESİ	
Tesisin Adı :																	
Yapı Bileşeni			Alan Hesabı					Isı Kaybı Hesabı				Artırımlar				17	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
İşaret	Yön	Kalınlık	Uzunluk	Yükseklik veya Genişlik	Toplam Alan	Miktar	Çıkarılan Alan	Hesaba Giren Alan	Isı Geçirgenlik Katsayısı	Sıcaklık Farkı	Artırımsız ısı Kaybı	Birleşik	Kat Yüksekliği	Yön	Toplam	Toplam ısı ihtiyacı	
					A ₀		A	A	U	ΔT	Q ₀	Z _D	Z _W	Z _H	Z	Q ₀ =Q ₁ +Q ₅	
		cm	m	m	m ²	Ad	m ²	m ²	W/m ² K	K	W	%	%	%	l+%	W	

13. Sütun: D Birleştirilmiş Artırım Katsayısı:

Bu sütuna ısıtmanın sürekli ya da kesintili olup olmamasına göre değerler yazılır.

Bu artırım binanın kesintili ısınma durumunda soğuyan yapı bileşenlerinin ve ısıtma sistemi elemanlarının tekrar eski sıcaklıklarına getirilmesi için göz önüne alınması gereken ısı kapasitesi artırımıdır.

Yapı ne kadar büyükse ve ısıtma sistemi ne kadar çok kesintili çalışıyorsa, bu artırım o kadar büyük olmalıdır. Birleştirilmiş artırım katsayısı işletme durumu ve D katsayısına bağlı olarak aşağıdaki çizelgeden alınır.

$$D = \frac{Q_o}{A_{TOP} \cdot (T_{iç} - T_{dış})}$$

Q_o = Zamansız ısı kaybı

A_{TOP} = Isı kaybı hesaplanan hacmi çevreleyen tüm yüzeylerin alanları toplamı (m^2)

$(T_{iç} - T_{dış})$ = İç ve dış sıcaklık farkı (K)

D = Z_D artırımında kullanılan katsayı (W/m^2K)

Çizelge 4.17. İşletme Durum Değerleri

İŞLETME DURUMU	D (W/m^2K)			
	0,12-0,34	0,35-0,80	0,80-1,73	$\geq 1,74$
1. İŞLETME	7	7	7	7
2. İŞLETME	20	15	15	15
3. İŞLETME	30	25	20	15

Isıtma tesisatının çalıştırılmasında verilen araya göre 3 tip işletme şekil tanımlanmıştır.

1. İşletme: Tesisat sürekli çalışmakta yalnız geceleri ateş azaltılmaktadır (genellikle konutlar).

2. İşletme: Kazan her gün 10 saat tamamen söndürülmektedir (genellikle işyerleri).

3. İşletme: Kazan her gün 14 saat veya daha uzun söndürülmektedir (genellikle işyerleri).

14. Sütun: Z_w Kat Yükseklik Artırımı:

Kat yükseklik zammı belirli katlardan sonra verilir. Çünkü birkaç kat yükseklikten sonra rüzgâr hızı nedeniyle ısı kaybı artar. Örneğin 5 katlı bir binadan ilk üç kat için yükseklik zammı dikkate alınmaz 4 kat için % 5, 5 kat için % 10 yükseklik zammı alınır. Ayrıca kazan dairesinden ayrılan kolanlardan 90^0C su sıcaklığı yüksek katlarda düşmektedir. Bu nedenle de bu artırım gereklidir.

Çizelge 4.18. Kat Yükseklik Artırım Çizelgesi

Kat	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Artırım												
0%	3.2.1	3.2.1	3.2.1	3.2.1	3.2.1	3.2.1	3.2.1	3.2.1	3.2.1	3.2.1	4.3.2.1	5.4.3.2.1
5%	4.	4.	5.4	5.4	5.4	6.5.4	6.5.4	6.4.5	6.4.5	6.5.4	7.6.5	8.7.6
10%		5.	6.	6.	7.6.	8.7.	9.8.7	9.8.7	9.8.7	9.8.7	10.9.8	11.19
15%				7.	8.	9.	10.	10.	11.10.	12.11.10	13.12.11	14.13.12
20%								11.	12.	13.	14.	15.

15. Sütun: Z_H Yön Artırımı:

Odanın yönünden dolayı dikkate alınması gereken bir artırımdır. Z_H yön artırımı seçilirken yalnız bir dış duvarı olan odalarda, bu dış duvarın baktığı yön, köşe odalarda ise iki dış duvarın birleştiği köşenin yönü esas alınır. Köşe odalarında, penceresi olan dış duvarın yönü de esas alınabilir. Dış duvarı ikiden fazla olan odalarda en yüksek yön artırım değeri alınır. Yön artırım değerleri aşağıdaki çizelgede verilmiştir.

Çizelge 4.19.Yön Artırım Çizelgesi(Z_H)

YÖN	G	GB	B	KB	K	KD	D	GD
%Z _H	-5	-5	0	5	5	5	0	-5

16. Sütun: Z(1+%Z_D+%Z_W+%Z_H)

Artırımların toplamalarının yazıldığı sütundur.

17. Sütun: Toplam Isı Gereksinimi (İhtiyacı) (O_h)

1.Bu sütun 3 adımda hesaplanır. Birinci adımda artırımlar da dikkate alınarak, toplam ısı geçiş kaybı

$Q=Q_o \cdot Z$ formülü ile bulunur.

2. adımda sızıntı ile kaçan ısı miktarı hesaplanır. Bu kısma aşağıdaki bölümde değinilecektir.

3. adımda ise toplam ısı gereksinimi Q_h hesaplanır. Bunun için artırımlar dikkate alınarak bulunun Q ısı kaybı ve Q_s sızıntı (enfiltrasyon) ile toplanır.

17. Sütunun sonunda bulunan artırımlı ısı gereksinimi ile, pencere ve kapıların açılan kısımları arasından kaçan ısı toplamı Q_h=Q+Q_s denklemi ile bulunur.

$$Q_h = Q + Q_s$$

$$\left| \begin{array}{l} \text{Toplam ısı} \\ \text{Gereksinimi} \end{array} \right| = \left| \begin{array}{l} \text{Artırımlı ısı} \\ \text{Gereksinimi} \end{array} \right| + \left| \begin{array}{l} \text{Sızıntı için} \\ \text{Isı Gereksinimi} \end{array} \right|$$

4.4. Hava Sızıntısı (Enfiltrasyon) İçin Isı Gereksinimi

Hava sızıntısı için ısı gereksinimi (Q_s) odaya pencere ve kapı aralıklarından dış hava ile hacmin iç havası arasındaki basınç farkı nedeniyle sızan soğuk havanın ısıtma gereğinden doğmaktadır. Sızan bu havanın oda sıcaklığına kadar ısıtılması gerekmektedir. Sızan soğuk dış havayı ısıtmak için gerekli ısı miktarına “(Q_s)” Hava sızıntısı için ısı gereksinimi denir. Aşağıdaki formülle hesaplanır.

$$Q_s = \frac{1}{3} \sum (a \cdot \ell \cdot R) \cdot \Delta T \quad [W]$$

Denklem (2.13)'deki sembollerin anlamları aşağıdaki gibidir;

a: Sızdırganlık katsayısı (m^3/mh),

ℓ : Pencere veya kapının açılan kısımlarının uzunluğu (m),

R: Oda durum katsayısı (kj/m^3K),

H: Bina durum katsayısı,

ΔT : iç ve dış sıcaklıklar arasındaki fark (K),

Z_e : Her iki dış duvarında pencere olan odalar için 1.2, diğer odalar için 1.0 alınan katsayıdır.

a: Sızdırganlık Katsayısı

Sızdırganlık katsayısı aşağıdaki çizelgede malzemenin cinsine ve pencere ve kapıların tipine göre verilmiştir.

Çizelge 4.20. Kapı ve Pencereilerin Sızdırganlık Katsayıları

Malzeme	Pencere veya kapı şekil	a(m^3/mh)
Ahşap çerçeve	Tek pencere	3.0
	Çift camlı pencere	2.5
	Çift pencere	2.0
Plastik çerçeve	Tek veya çift camlı pencere	2.0
	Çift pencere	1.5
Çelik veya metal çerçeve	Çift camlı pencere	1.5
	Çift pencere	1.2
İç kapılar	Eşiksiz kapılar	40.0
	Eşikli kapılar	15.0
Dış kapılar aynen pencere gibi hesaplanır.		

Isıtma tesisatı projesinin hazırlanması sırasında pencere konstrüksiyonunun belli olmadığı durumlarda pencerelerin veya kapıların açılır kısmının çevre uzunluğu belirlenemez. Bu durumda aşağıdaki çizelgeden yararlanılır.

Çizelge 4.21. Pencereilerin Açılan Kısımlarının Uzunluğu

Yapının Şekli	Pencere veya kapının yüksekliği	$W = \frac{\ell}{A}$
	0.50	7.20
	0.63	6.20
	0.75	5.30
	0.88	4.90
Muhtelif çok kanatlı pencereler	1.00	4.50
	1.25	4.10
	1.30	3.94
	1.50	3.70
	2.00	3.30
	2.50	3.00
İki kanatlı kapı	2.50	3.30
Tek kanatlı kapı	2.10	2.60

Çizelge 4.22. Yaklaşık açılan Pencere Uzunluğunu Belirleyen Çizelge

Yapının Şekli	Pencere veya kapının yüksekliği	$W = \frac{\ell}{A}$
Muhtelif çok kanatlı pencereler	0.50	7.20
	0.63	6.20
	0.75	5.30
	0.88	4.90
	1.00	4.50
	1.25	4.10
	1.30	3.94
	1.50	3.70
	2.00	3.30
	2.50	3.00
İki kanatlı kapı	2.50	3.30
Tek kanatlı kapı	2.10	2.60

$$W = \frac{\ell}{A}$$

ℓ = Pencerenin açılan kısmının çevre uzunluğu

$$A = \text{Toplam pencere alanı} \quad \ell = W \cdot A$$

kapı yüksekliği (h) bağlı seçilir. $\ell = W \cdot A$ eşitliğinden yararlanılarak, pencerenin açılan uzunluğu için yaklaşık bir değer hesaplanır.

Örnek: Yüksekliği 1,5 m ve alanı 3 m² olan bir pencerenin ℓ açılan kısmı için yaklaşık değeri bulunuz.

$$h=1,5 \text{ m} \Rightarrow W=3,70$$

$$\ell = W.A$$

$$\ell = 3,70.3$$

$$\ell = 11,1 \text{ m olarak bulunur.}$$

(R) Oda Durum Katsayısı

Oda durum katsayısı (R), Pencere malzemesi, kapının aralıklı veya aralıksız oluşu ve

$$\frac{A_{DP}}{A_{İK}} = \frac{\text{DIŞ PENCERE ALANI}}{\text{İÇ KAPI ALANI}}$$

Oranına bağlı olarak aşağıdaki çizelgeden seçilir.

(R) içeri giren havanın akıp gidebilme durumunu belirtir. Çoğu halde pencereler vasıtasıyla içeri sızan hava kapılardan dışarı sızar. Tam olarak hesabı zordur. Bu yüzden aşağıdaki değerler alınır.

Çizelge 4.23. Havanın Akıp Gitme Durumu (R)

		$A_{İK}$ (İç kapı alanı)	R
TAHTA VEYA PLASTİK ÇERÇEVE	Aralıklı	$A_{DH}/A_{İK} < 3$	0.9
	Aralıksız	$A_{DH}/A_{İK} < 1.5$	0.9
ÇELİK VEYA METAL ÇERÇEVE	Aralıklı	$A_{DH}/A_{İK} < 6$	0.9
	Aralıksız	$A_{DH}/A_{İK} < 2.5$	0.9
TAHTA VEYA PLASTİK ÇERÇEVE	Aralıklı	$3 < A_{DH}/A_{İK} < 9$	0.7
	Aralıksız	$1.5 < A_{DH}/A_{İK} < 3$	0.7
ÇELİK VEYA METAL ÇERÇEVE	Aralıklı	$6 < A_{DH}/A_{İK} < 20$	0.7
	Aralıksız	$2.5 < A_{DH}/A_{İK} < 6$	0.7

R=0,9→Normal ebatta pencere ve kapıları olan odalar için

R=0,7→Büyük pencereleri, buna karşılık bir tek iç kapısı olan odalar için .

(H) Bina Durum Katsayısı

(H) Binanın, konumuna, bölgenin rüzgâr durumuna bağlı olarak aşağıdaki tablodan alınır.

Ancak yüksek katlarda rüzgâr daha fazla olacağından bulunan H değerleri DIN 4701'e göre bir katsayı ile çarpılmalıdır. Bu çizelge aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.24.Binanın Konumu ve Bina Durum Katsayısı

	Binanın durumu	Bina durumu katsayısı	
		Bitişik nizam	Ayrık nizam
Normal bölge	Mahfuz	1.00	1.42
	Serbest	1.72	2.43
	Çok serbest	2.51	3.52
Rüzgârlı bölge	Mahfuz	1.72	2.43
	Serbest	2.51	3.52
	Çok serbest	2.60	4.73

Çizelge 4.25. H İçin Artırım Katsayısı

Y	10	15	20	25	30	35	40	50	55	60	65	75	80	85	95	100
E	1.0	1.2	1.4	1.5	1.6	1.7	1.9	2	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8

Y: Yerden Yükseklik (m)

Dış yapısı doğrudan dış havaya açılan, ısıtılan hacimlerde (bina giriş holü, mağaza, banka v.b.), hava sızıntısından farklı olarak bir hava değişimi olmaktadır. Bu gibi yerlerde aşağıdaki formül ile hava değişiminden olan ısı kaybı hesaplanır.

$$Q_s = \frac{1}{3.6} npC_p \Delta TV$$

Bu formüldeki sembollerin anlamları aşağıdaki gibidir;

n: Hava değişim sayısı (defa/h),

p: Dış havanın yoğunluğu (kg/m³)

C_p: Sabit basınçlı havanın özgül ısısı (C_p=1.005 kJ/kgK),

ΔT: İç dış sıcaklık arasındaki fark, (K)

V: Isıtılan yerin hacmi, (m³)

n hava değişim sayısı için şu eşitlik önerilmektedir.

$$n = \frac{ks.af.dhh.kss}{V.24}$$

Bu eşitlikteki sembollerin anlamları aşağıdaki gibidir;

ks : Binada oturan kişi sayısı,

af : Artırım faktörü

dhh : Kapının bir açılışında değişen hava hacmi,

kks : Bir kişinin günde kapıyı kullanma sayısı.

Kapı bir açıldığında değişen hava hacmi (dhh) için bir yaklaşım olarak, tabanı kapının eni kadar ve yüksekliği kapının boyu kadar bir kare prizma önerilir.

$$dhh = (\text{kapı eni})^2 \cdot (\text{kapı yüksekliği})$$

Büyük atölye gibi araç, araba giren yerlerin kapılarında kapının açık kalma süresine bağlı olarak, (dhh) bir artırım faktörüyle (af) çarpılır. Atölyelerde birden fazla kapı olması durumunda n değeri bulunurken her bir kapı için bulunan n değeri toplanır. Konut olarak kullanılan bina dış kapılarında af=1,5 alınabilir.

Pratik hesaplardan n değeri küçük hacimler için en fazla 0,33, orta büyüklükteki hacimler için, Orta büyüklükteki (100 m² taban alanı, 3-5 yükseklikli yerlerde) en fazla 0,20, büyük hacimler için (1000 m² taban alanlı) en fazla 0,15 önerilmektedir.